

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**JALKAVÄEN TEHTÄVÄTAKSONOMIAN KÄSITTEET 1950-
LUVULLA**

Tehtävätaksonomian kansallinen käsiteanalyysi

Esiupseerikurssin tutkielma

Kapteeni
Riku Valtonen

Esiupseerikurssi 64
Maasotalinja

Huhtikuu 2012

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Esiupseerikurssi 64	Linja Maasotalinja
Tekijä Kapteeni Riku Tapio VALTONEN	
Tutkielman nimi JALKAVÄEN TEHTÄVÄTAKSONOMIAN KÄSITTEET 1950-LUVULLA Tehtävätaksonomian kansallinen käsiteanalyysi	
Oppiaine johon työ liittyy Operaatiotaito ja taktiikka	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Huhtikuu 2012	Tekstisivuja 39 Liitesivuja 17
TIIVISTELMÄ <p>Sotien jälkeinen kenttäohjesääntöjen laadinta katsotaan käynnistyneen 1945, kun tehtävään määrättiin henkilöstöä pääesikunnassa. Kirjoitustyöhön nimettiin joukko upseereita, jotka omasivat laajan kokemuksen ja kyvyn kirjoittaa yhtymien operaatioista. Taktiikan kannalta keskeisimpien ohjesääntöjen uudistaminen saatiin osittain päätökseen vasta vuonna 1955, kun joukkojen koulutuksen ja opetuksen perustana olivat keskeisimpien sodanajan joukkojen taisteluohjesäännöt ja oppaat. Kenttäohjesääntöjen viimeisten osien ilmestyminen 1950-luvun lopussa poisti käytöstä viimeiset sotia edeltäneiden vuosien ohjesäännöt.</p> <p>Tutkimuksen keskeisinä lähteinä 1950-luvun aikaisista julkaisuista ovat vuonna 1953 julkaistu Upseerin käsikirja osa III. Vuonna 1954 julkaistu Kenttäohjesääntö II osa käsittelee prikaatin taistelun toteutusta ja 1958 Kenttäohjesääntö yleinen osa keskittyy joukkojen johtamiseen ja yhteistoimintaan puolustushaarojen kanssa. Perinteisiä taitelulajeja käsittelevät vuonna 1954 julkaistu, kiväärikomppaniaan keskittyvä, Jalkaväen taisteluopas V osa ja vuonna 1955 julkaistu, pataljoonan taisteluun keskittyvä, Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa.</p> <p>Tutkielman päätavoitteena on laatia kokonaiskuva 1950-luvun jalkaväkijoukkojen tehtävätaksonomian käsitteistä. Tutkimuksen pääongelmaksi on määritetty kysymys: Millaisia tehtävätaksonomian mukaisia käsitteitä on käytetty 1950-luvun jalkaväkijoukkojen taktiikassa? Käsitteitä tarkastellaan kaikissa taistelulajeissa, niin puolustuksessa, hyökkäyksessä kuin viivytyksessä. Tutkimus tarkastelee jalkaväkiorganisaatioista ensisijaisesti komppaniaa, pataljoonaa ja prikaatia. Tutkimuksessa tarkasteltavia käsitteitä lähdemateriaalista ilmeni 49 kappaletta. Lähdemateriaalin käsitteet voidaan jakaa esiintymisen mukaisesti yleisiin (15), yleisiin (27) ja harvoihin (7) käsitteisiin.</p> <p>Tarkasteltaessa 1950-luvun tehtävätaksonomian mukaisia käsitteitä voidaan todeta, että selkeää kokonaisvaltaista käsitteiden luokittelua, niiden yhdenmukaista määrittelyä tai niihin liittyvää toiminnallista vaikutuksellisuutta ei aikakauden lähdeteoksista löydy. Kokonaisuudessaan jalkaväkijoukkojen tehtävätaksonomian käsitteiden käyttö on ollut 1950-luvulla hyvin kirjavaa. Käytettävien käsitteiden suurta määrää voi selittää selkeän, kokonaisvaltaisen ja ohjeistetun tehtävätaksonomian puuttumisella. Tehtäväkäsitteiden ilmentyminen lähdeteoksissa on yhdenmukaista. Keskeiset yhteiset nimittäjät lähdeteoksien määritelmille ovat niiden samankaltaisuus ja vertailtavuus.</p>	
AVAINSANAT Käsite, taksonomia, luokittelu, tehtävätaktiikka, tehtävä, taktiikka, operaatiotaito, jalkaväki, hyökkäys, puolustus, viivytyks.	

TUTKIELMAN SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1-9
1.1. Tutkimusaihe	1
1.1.1. Taustat ja viitekehys	2
1.1.2. Tutkimusmenetelmä	3
1.2. Tutkimusongelma ja kysymyksenasettelu	4
1.2.1. Käsittelytapa ja rajaukset	5
1.2.2. Peruskäsitteiden määrittely	7
1.3. Lähdeaineistosta	8
1.3.1. Aiempi tutkimus	8
1.3.2. Julkaistu alkuperäisaineisto	9
1.3.3. Kirjallisuus ja muut painetut lähteet	9
2. SOTILAALLINEN MAANPUOLUSTUS 1950-LUVULLA	10-14
2.1. Sodan jälkeisen ajan vaikutuksista ja puolustusratkaisuksista	10
2.2. Aikakauden joukkojen käyttöperiaatteista	11
2.3. Ohjesääntöjen uudelleen kirjoittaminen	13
3. TEHTÄVÄTAKSONOMIA 1950-LUVULLA	15-31
3.1. Tehtävätaksonomian käsitteitä 1950-luvulla	15
3.1.1. Hyökkäystaistelussa	15
3.1.2. Puolustustaistelussa	21
3.1.3. Viivytyستاistelussa	27
3.1.4. Jalkaväkijoukkojen käytössä	29
4. JOHTOPÄÄTÖKSET JA KOOTUT TUTKIMUSTULOKSET	31-39
4.1. Jalkaväkijoukkojen tehtävätaksonomia 1950-luvulla	31
4.1.1. Tutkimuksen käsittekartat	31
4.1.2. Käsitteiden ilmentyminen ja esiintyminen lähteissä	32
4.1.3. Yleisimpien käsitteiden määrittelystä	33
4.2. Käsitteiden käyttö ja määrittely	37
4.3. Jatkotutkimuksesta	39

TUTKIELMAN LÄHDELUETTELO **40–41**

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET	40
Puolustusvoimien asiakirjat	40
Opinnäytteet	40
Ohjesäännöt	40
JULKAISTUT LÄHTEET	40
Tutkimukset ja opinnäytteet	40
Kirjallisuus	41
Artikkelit	41

LIITTEET

LIITE 1:	Lähteiden ”käsitteitä ja määritelmiä” luettelot	L / 1
LIITE 2:	Lähteiden sovellusesimerkki käskyjen lyhennelmät (hyökkäys)	L / 2–3
LIITE 3:	Lähteiden sovellusesimerkki käskyjen lyhennelmät (puolustus)	L / 4–5
LIITE 4:	Käsitteiden ilmentyminen ja esiintyminen lähteissä	L / 6
LIITE 5:	Käsitteiden määritelmät tai asiayhteys lähteissä	L / 7–10
LIITE 6:	Käsitteiden luokittelu esiintyminen	L / 11
LIITE 7:	Käsitteiden luokittelu taistelulajit	L / 12–14
LIITE 8:	Käsitteiden luokittelu organisaatiot	L / 15–17

JALKAVÄEN TEHTÄVÄTAKSONOMIAN KÄSITTEET 1950-LUVULLA

Tehtävätaksonomian kansallinen käsiteanalyysi

1. JOHDANTO

”Pienen armeijan täytyy olla laadullisesti korkea luokkaa voidakseen selviytyä sen eteen mahdollisesti tulevista tehtävistä. Jokaisesta johtajasta alimmasta ylimpään riippuu suuresti joukon taistelukunto ja saavutukset. Johtajat kantavat myös vastuuta tehtävien onnistumisesta. On välttämätöntä, että johtajat hallitsevat alansa ja tuntevat erilaisten toimintojen perusteet voidakseen niitä joustavasti soveltaa käytäntöön sodan vaikeissa, vaihtelevissa ja yllättävissä tilanteissa. Tärkeää on, että päällystö omaksuu saman ajattelupohjan. Se luo varmuutta ja luottamusta, helpottaa yhteistoimintaa ja vähentää erehtymisen mahdollisuutta.”¹

Vuonna 1953 ilmestynyt Upseerin käsikirja kuvaa hyvin sotajoukon tehtävän toteuttamisen tärkeyttä ja ennen kaikkea upseeriston samaa ajattelupohjaa tehtävän toteuttamisessa. *”Tehokkaan johtamisen edellytykset ovat olemassa, kun tehtävä on annettu siten, että suorittaja tajuaa sen täydellisesti.”²* Tässä tutkielmassa vastataan siihen, miten 1950-luvun ohjesäännöissä tehtäväkäsitteet ilmentävät jokaisen johtajan, alimmasta ylimpään samaa ajattelupohjaa tehtävän toteuttamisessa ja ymmärtämisessä.

1.1. Tutkimusaihe

Tutkimuksen otsikko on jalkaväen tehtävätaksonomian käsitteet 1950-luvulla – tehtävätaksonomian kansallinen käsiteanalyysi. Aihe on ajallisesta painotuksestaan huolimatta teemaltaan ajankohtainen, sillä maavoimissa ollaan 2010-luvulla siirtymässä uudistettuun taistelutapaan. Joukkojen organisaatioiden ja johtamisen tutkiminen sekä kehittäminen ovat jo käynnissä.

Tutkimuksen aihe on syntynyt Maanpuolustuskorkeakoulun Taktiikan laitoksen tarpeista. Maanpuolustuskorkeakoulu ja omalta osaltaan myös Maasotakoulu ovat saaneet tehtäväksi tutkia ja kehittää maavoimien joukkojen tehtävätaksonomiaa osana taistelutavan uudistusta ja muutosta. Tämä tutkimus luo pohjaa sekä perusteita tehtävätaktiikan ja tehtävätaksonomian kehittämislle tulevaisuuden tarpeita vastaavaksi.

¹ *Upseerin käsikirja* osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, Johdanto.

² *Upseerin käsikirja* osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 56.

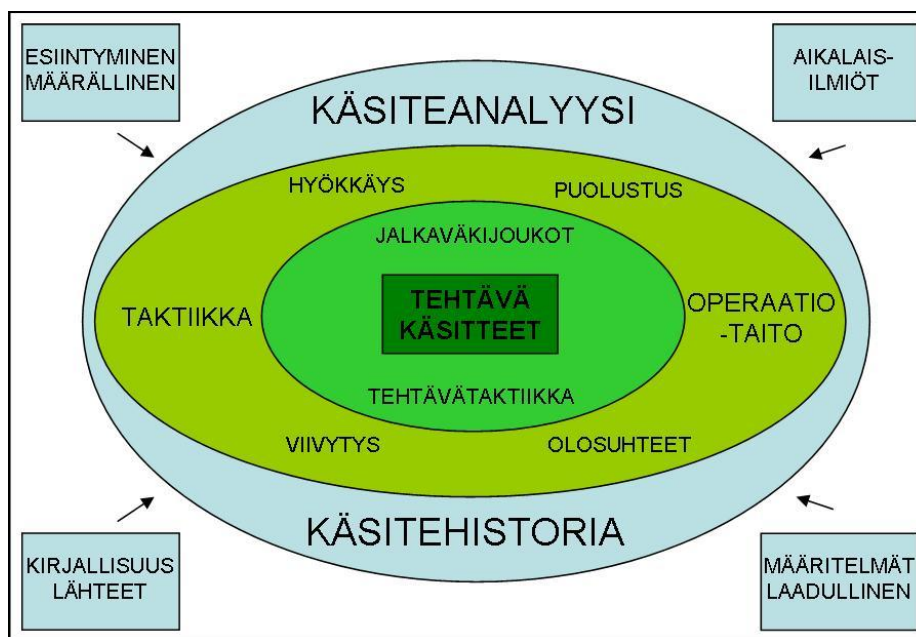
1.1.1. Taustat ja viitekehys

Tehtävätaksonomia on keskeinen osa tehtävätaktiikalla johtamisen periaatetta. Joukon johtajalle annettavassa tehtävässä määritetään, mitä pitää tehdä, mutta ei määritetä sitä, miten tehtävä tulee toteuttaa. Tehtävän antaja määrittää alaiselleen tehtävän ja resurssit sen toteuttamiseksi, mutta jättää suoritustavan alaisen harkintaan. Näin määritellään tehtävätaktiikka Tiede ja Ase -vuosijulkaisun artikkelissa 2009. Artikkelin jatkaa määrittelyä toteamalla, että tehtävätaktiikka ei ole pelkästään mekaaninen toimintamalli, vaan toimintakulttuuri. Sen peruselementit muodostuvat alaiselle annettavasta toiminnanvapaudesta tehtävän toteuttamiseksi, sisältäen mahdolliset rajoitukset. Alaisen on tunnettava esimiehensä toiminta-ajatus, jotta hän kykenee toimimaan esimiehensä tavoitteiden suuntaisesti. Esimiehen on johdettava taisteluita edestä säilyttäen henkilökohtaisen johtamisotteensa ja kykynsä havainnoida tilannetta. Tehtävätaktiikalla johtaminen perustuu luottamukseen, alaisen ammattitaitoon ja luovuuteen.³

Tehtävätaksonomiolla tarkoitetaan tässä tutkielmassa tehtävätaktiikkaan perustuvien tehtäväkäsitteiden luokittelua. Taksonomiolla tarkoitetaan luokittelujärjestelmää, erilaisten asioiden hierarkista luokittelua ja luokittelun periaatteita.⁴ Tehtävätaksonomian mukaisia käsitteitä tarkastellaan tutkimuksen viitekehyksen mukaisesti osana laajempaa joukko-organisaatiokokonaisuutta, operaatiotaitoa ja taktiikkaa. Jalkaväkijoukkojen toimintaan ja tehtävien toteuttamiseen vaikuttavat vallitsevat olosuhteet ja käsketty tai valittu taistelulaji. Toimintaa tarkastellaan aikalaisilmionä tutkimuksen rajauksen mukaisesti (Kuva 1).

³ Jouko Petteri: Tehtävätaktiikka suomalaisessa sotataidossa – Myytti vai todellisuus? Artikkelin *Tiede ja Ase* – vuosikirjassa n:o 67, Helsinki 2009, ss. 197–199.

⁴ MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0.

Kuva 1: Tutkielman viitekehys.

1.1.2. Tutkimusmenetelmä

Tutkielman tutkimusmetodinä käytetään perinteistä käsitetutkimusta eli käsiteanalyysiä. Käsiteanalyysi on käsitteiden ja käsitejärjestelmien analysointia. Siinä selvitetään käsitteiden sisältöä, niihin sisältyviä merkityksiä ja niiden suhteita muihin käsitteisiin sekä luodaan pohja käsitteiden määrittelylle. Käsitteiden määrittelyllä tuodaan esille käsitteiden olennaiset sisäiset ja ulkoiset piirteet. Käsiteanalyysissä voidaan ilmentää käsitteiden välisiä suhteita käsitejärjestelmässä.⁵

Miten käsite määritellään, mikä on käsitteen käsite? Huttunen ja Palokangas mukailevat Nykysuomen sanakirjamäärittettä kuvailemalla, että käsite tarkoittaa ajattelun luomaa abstraktia hahmoa – ajattelulla tarkistettua mielletä. ”Käsite on voitava kuvailla, havaita tai todeta. Käsitteen määritelmällä tarkoitetaan sen olennaisten tuntomerkkien lyhyttä ja tarkkaa selitystä. Määritelmää voidaan luonnehtia siis käsitteen kielelliseksi kuvaukseksi, joka samalla selittää sen sisältöä ja käyttöön vakiintunutta merkitystä.”⁶

⁵ Kuusisto, Tuija: Käsitetutkimus operaatiotaidon ja taktiikan tutkimuksessa. Artikkelijoukossa *Ajatuksia operatiotaidon ja taktiikan laadullisesta tutkimuksesta*. Mika Huttunen ja Jussi Metteri (toim.). Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Helsinki 2008, ss. 103–105 ja liitetaulukon s. 3.

⁶ Huttunen, Mika: *Näkökulmia taktiikkaan* – taktiikan käsite ja taktiikan keinot tulkinnan kohteena. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Helsinki 2005, s. 9. Palokangas, Marko: *Sissisodasta sissitoimintaan* – Sodankäynti- ja taistelumenetelmien kansallinen käsiteanalyysi. Helsinki 2009, s.7.

Tieteellisen tutkimuksen ajattelussa käytettävät käsitteet ovat eri asia kuin kielen sanat. Käsitteet voivat olla sanoja, mutta kaikki sanat eivät ole käsitteitä. Sanan ja käsitteen erottaminen toisistaan tapahtuu tarkastelemalla niitä tutkimuksen viitekehyksen, näkökulman ja aiheen lähtökohdista.⁷ Tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena olevat käsitteet ovat maavoimien jalkaväkijoukkojen johtamisessa käytettäviä, tehtävätaktiikan periaatteen mukaisia avainsanoja tai niiden yhdistelmiä. Käsitteiden tarkastelussa huomioidaan ovatko käsitteet ymmärrettäviä, ristiriidattomia, kattavia ja poissulkevia.⁸

Käsitteisiin suunnattu tutkimus on karkeasti jakaen joko käsiteanalyysia tai käsitehistoriaa. Näihin kahteen sisältyy lukuisia erilaisia tutkimustapoja ja tutkimuskäytänteitä sekä näkemyksiä siitä, mitä itse käsiteanalyysillä tai käsitehistorialla kulloinkin tarkoitetaan. Mitä käsitteet ovat? Ovatko käsitteet avoimia vai suljettuja luokituksia ja voidaanko niitä analysoida? Filosofiset käsiteanalyysit kuitenkin yleensä olettavat, että käsite sinänsä on jotakin olevaa ja perusteltua, ja siksi analyysit kohdistetaan valitun tieteenalan, politiikan tai yhteiskunnallisen keskustelun käsitteisiin.⁹ Tässä tutkimuksessa sovelletaan molempia edellä kuvattuja menetelmiä analysoimalla valittuja sotilaallisia käsitteitä niiden historiallisen taustan kautta. Syyseuraussuhteista muutoshistoriaa ei ohiteta ja sen vaikutukset ovat tutkimusmenetelmien taustalla, mutta tutkimuksessa ei varsinaisesti keskitytä niiden selvittämiseen.

1.2. Tutkimusongelma ja kysymyksenasettelu

Tutkielman päätavoitteena on laatia kokonaiskuva 1950-luvun jalkaväkijoukkojen tehtävätaksonomian käsitteistä. Tutkimuksella haetaan vastauksia tutkimuskysymyksiin, jotta voidaan paremmin ymmärtää, millaisia tehtävätaksonomian mukaisia käsitteitä päädyttiin käyttämään sotien jälkeen ja miten ne ovat ilmentyneet jalkaväkijoukkojen käytössä. Tutkimuksen pääongelmaksi on määritelty kysymys: Millaisia tehtävätaksonomian mukaisia käsitteitä on käytetty 1950-luvun jalkaväkijoukkojen taktiikassa?

Varsinaisen pääongelman lisäksi aiheelle on asetettu alakysymyksiä:

1. Mitä jalkaväkijoukkojen tehtävätaksonomian käsitteitä on käytetty 1950-luvulla?
2. Miten jalkaväkijoukkojen tehtävätaksonomian käsitteet on määritelty 1950-luvulla?

⁷ Kuusisto (2008), ss. 103–105.

⁸ Palokangas, Marko: Keskustelu 2.3.2012.

⁹ Hallila, Mika: *Metafiktion käsite*. Teoreettinen, kontekstuaalinen ja historiallinen tutkimus. Joensuun yliopisto, Joensuu 2006, ss. 10–17. Katso myös Huttunen (2005), ss. 9–20. Palokangas (2009), s.7.

Tutkimusongelmaan ja asetettuihin alakysymyksiin vastataan alkuperäisaineiston, aiempien tutkimusten ja kirjallisuuden avulla. Tutkimustuloksien tarkoitus on selventää käsitteiden ilmentymistä, esiintymistä ja sisältöä sekä luoda käsitekartta, joka palvelee taktiikan ja operaatiotaidon kokonaistutkimusta.

1.2.1. Käsittelytapa ja rajaukset

Tutkielman pääkäsittelytavaksi on valittu käsitetutkimuksen laadullinen tarkastelu. Tätä tuetaan määrällisellä tarkastelulla. Määrällisellä tarkastelulla selvitetään tutkittavina olevien käsitteiden ilmentyminen ja esiintyminen lähdeaineistossa. Tarkastelumenetelmät eivät ole toisistaan irrallisia prosesseja vaan päinvastoin. Eri käsitteiden määrällinen ilmentyminen aineistosta luo pohjan niiden määritelmien sisällölliselle tarkastelulle ja näin auttaa löytämään tarkasteltavista käsitteistä ne keskeisimmät, joihin tutkimuksen painopiste on luotu. Määrällinen ja laadullinen tarkastelu tutkielmassa ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään ja tukevat sekä täydentävät toisiaan.

Kuten menetelmät osiossa todettiin, tarkastelun kohteena olevat käsitteet ovat 1950-luvun jalkaväkijoukkojen johtamisessa käytettäviä, tehtävätaktiikan periaatteen mukaisia, avainsanoja – käsitteitä. Käsitteitä tarkastellaan virallisen ohjeistuksen näkökulmasta aikalaisilmiöinä. Ohjesäännöt, taisteluohjeet, -oppaat ja muu kirjallisuus ilmentävät ajanhengen mukaisia käsityksiä sotataidosta, operaatiotaidosta ja taktiikasta sekä yleisistä taktisista periaatteista, joihin tehtävätaktiikalla johtaminen perustuu.

Käsitteitä tarkastellaan kaikissa taistelulajeissa, niin puolustuksessa, hyökkäyksessä kuin viivytyksessä. Tutkielmaan valittujen kirjallisuuslähteiden mukaisesti tutkimus tarkastelee jalkaväkiorganisaatioista ensisijaisesti komppaniaa, pataljoonaa ja prikaatia, mutta myös yleisesti jalkaväkijoukoille annettuja tehtäviä. Rajauksessa on huomioitu, että komppaniaa alempien yksiköiden kohdalla puhutaan taistelutekniikasta ja suurin konkreettinen yksikkö, jolla uudistettavassa taistelutavassa operoidaan, on prikaati. Rajaamalla komppaniaa alempien ja prikaatia ylempien organisaatioiden lähdemateriaalia tutkimuksen ulkopuolelle on myös mahdollistettu tutkielmaan varattujen resurssien riittävyys. Tutkittavien käsitteiden määrittely valituissa organisaatiotasoisissa ei kuitenkaan sulje pois tutkimustulosten siirrettävyyttä joiltakin osin muille tasoille. Lähtökohtaisesti tutkittavia jalkaväkijoukkojen tehtäväkäsitteitä ei määritetty etukäteen vaan niiden on annettu ilmetä tutkittavasti aineistosta vapaasti tutkimuksen edessä.

Tutkielma on rajattu koskemaan vain 1950-luvun jalkaväkijoukkojen tehtäviä. 1950-luvulla jalkaväkijoukkojen sodanajan organisaatioita uudistettiin ja vastaavasti 2010-luvulla, uudistetun taistelutavan myötä, keskitytään niin ikään jalkaväkijoukkojen kehittämiseen. Mikäli rajauksista aselajijoukkojen tehtävien pois sulkemisesta ei tehdä, on riskinä liian monen tehtävän nouseminen tutkittavien käsitteiden piiriin jättäen varsinaisen laadullisen tarkastelun liiaksi taka-alalle. Vastaavasti, kuten tutkielman tehtävän annossa todettiin, on tutkimuksen haluttu keskittyvän tarkastelemaan tehtävätaksonomiaa sodanajan jälkeiseltä ajalta. 1950-luvulla uudistettiin maavoimien ohjesääntöjä ja niiden merkitys sodanajan kokemusten esiin tuomisessa on huomattava.

Tutkittavan aiheen käsittely on johdannon lisäksi jaettu kahteen pääluukuun sekä niistä tehtyihin kokoaviin johtopäätöksiin ja tutkimustuloksiin. Johdantoluvussa selvitetään tutkielman viitekehyksen, lähteistön ja aiemman tutkimuksen perusteella tehdyt rajaukset sekä tehtävätaktiikan ja tutkielmaan liittyvien peruskäsitteistön taustoja.

Ensimmäisessä pääluvussa tarkastellaan lyhyesti sodan jälkeisen ajan vaikutuksia puolustusvoimien sodanajan organisaatioihin, aikakauden jalkaväkijoukkojen taktisiin käyttöperiaatteisiin sekä ohjesääntötyöhön. Vuonna 1945 alkoi Suomessa taktiikan kannalta keskeisten ohjesääntöjen, taisteluohjesääntöjen ja oppaiden uudistaminen. Uudistaminen saatiin osittain päätökseen vasta 1950-luvulla, jolloin poistettiin käytöstä viimeiset talvisotaa edeltävien vuosien ohjesäännöt.¹⁰ 1950-luvun puolustusratkaisun ja jalkaväkijoukkojen käyttöperiaatteiden tarkastelu on keskeistä, kun verrataan aikalaisilmiöiden suhdetta ja vaikutuksia organisaatiokokonaisuuksiin sekä niihin liittyviin tehtäväkäsitteisiin.

Toinen pääluku keskittyy 1950-luvun ohjesääntöjen, taisteluohjeiden ja –oppaiden sisällön tarkasteluun. Alaluvuissa tarkastellaan lähdeaineistossa ilmeneviä ja esiintyviä käsitteitä eri organisaatiokokonaisuuksien ja taistelulajien valossa, siten kuin ne ovat tekstissä määriteltäviä. Luvussa tarkastellaan lähdeaineistosta nousevien käsitteiden esiintymistä, käyttöä ja määritelmää. Lähdeaineistossa esiintyvät käsitteet on koottu tutkimuksen käsitekarttoihin.

Johtopäätökset ja kootut tutkimustulokset luvussa nivotaan tutkimuksen pohdinnan ja käsitekarttojen tulokset yhteen. Luvussa esitetään tutkimuksen tulokset 1950-luvulla käytetyistä tehtävätaksonomian käsitteistä.

¹⁰ Tynkkynen, Vesa: *Hyökkäyksestä puolustukseen* (diss.). Joutsa 1996. s. 315.

1.2.2. Peruskäsitteiden määrittely

Vaikka tutkielma keskittyy yksittäisten käsitteiden analysointiin aikalaisilmiöinä, on syytä ymmärtää aihepiiriin liittyvää laajempaa peruskäsitteistöä. Jalkaväkijoukkojen käyttö osana laajempia sotatoimia on laaja kokonaisuus ja sisältää useita alakäsitteitä, jotka ovat osin ymmärrettävyydeltään vaikeaselkoisia ja moniselitteisiä. Myös aikalaisilmiöt operaatiotaidon ja taktiikan kehityksessä vaikuttavat aihepiirin käsitteistön tulkittamiseen.

Kansallisen sotilaallisen maanpuolustuksen käsitteistö on tutkimuksen tarkastelujakson jälkeen muuttunut. Nämä ilmenevät keskeisimmistä aikalaislähteistä, kenttä- ja taisteluohjesäännöistä, oppaista sekä sotilaallista maanpuolustusta käsittelevistä tutkimuksista ja kirjallisuudesta. Seuraavat peruskäsitteet ovat oleellisia tutkittavien käsitteiden kontekstin ymmärtämisen kannalta.

Alueellinen maanpuolustusjärjestelmä, tarkoittaa maan jakoa alueisiin, joiden johtoportaiden tehtävänä on suorittaa alueillaan kaikki maanpuolustukseen liittyvät valmistelut, huolehtia niiden täytäntöön panemisesta sekä johtaa sotatoimia ylimmän johdon antamien käskyjen mukaisesti.¹¹

Puolustusvyöhyke on ylemmän johdon määrittämä alue maastosta, jossa puolustus on suoritettava, jotta operatiivinen päämäärä saavutettaisiin. Sen etureunan määrittämisellä on pyrkimys riistää viholliselta edulliset maastonkohdat ja takareunan määrittämisellä antaa ulottuvuutta puolustusaseman käytettävyydelle. Puolustusvyöhykkeen määrittämisellä pyritään takaamaan puolustuksen yhtenäisyys, niin ettei vierusyhtymien sivustoja vaaranneta.¹²

Pääpuolustuslinja on puolustuksen maastollisesti helpoimmin puolustettava puolustuslinja. Se koostuu puolustusvyöhykkeellä sijaitsevista puolustusasemista, pesäkkeistä, tukikohdista ja puolustuskeskuksista. *Etummainen puolustuslinja* mahdollistaa koko puolustusaseman joustavuuden ja *takimmaisena puolustuslinjan* tarkoituksena on pääpuolustuslinjan tukeminen. Pääpuolustuslinjan on taistelun päätyttyä oltava puolustajan hallussa.¹³

¹¹ *Upseerin käsikirja* osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 6.

¹² *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II). Helsinki 1954, s. 91. *Kenttäohjesääntö yleinen osa* (KO yl). Helsinki 1958, s. 69.

¹³ *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II). Helsinki 1954, ss. 91–92.

Tutkimuksessa *jalkaväkijoukoilla* tarkoitetaan maavoimien komppanioiden, pataljoonien ja prikaatien organisaatioiden jalkaväkiosien henkilöstöä. Jalkaväkijoukot pääasiallisesti ratkaisevat taistelut tulen ja liikkeen yhteisvaikutuksella lähitaistelussa.¹⁴

1.3. Lähdeaineistosta

Tutkielman lähdeaineisto muodostuu eri aikalaisohjesäännöistä, -oppaista, -ohjeista ja -käsikirjoista, kirjallisuudesta, tutkimuksista ja opinnäytetöistä. Lähdeaineistosta on valikoitu tutkielman peruslähteiksi erityisesti kenttäohjesäännöt, jalkaväen taisteluohjeet ja -oppaat. Näitä lähteitä täydennetään muulla kirjallisuudella ja -julkaisuilla.

1.3.1. Aiempi tutkimus

Aiempiä tutkimuksia tarkasteltaessa voidaan todeta kattavan ja kokoavan jalkaväen tehtävätaksonomiaan keskittyvän tutkimuksen puuttuminen. Keskeisimmät aikaisemmat tutkimukset ovat Taktiikan laitoksen ja Sotahistorian laitoksen tutkimukset ja opinnäytetyöt, jotka sivuaavat käsitetaksonomian käsitteitä tutkiessaan suomalaista jalkaväkijoukkojen taktiikan ja puolustuksen kehitystä.

Vesa Tynkkynen *Hyökkäyksestä puolustukseen: Taktiikan kehittymisen ensimmäiset vuosikymmenet Suomessa* käsittelee lähinnä maasodankäynnin taktiikkaa ja virallisen taktiikan kehittymistä ohjesääntöjen valossa sekä taktista ajattelua aikalaisilmiönä. Tutkimuksen kolmannessa osassa keskitytään sotien jälkeiseen ajanjaksoon ja ohjesääntöjen ja oppaiden uusimiseen Suomessa.¹⁵ Tutkimus ei tarkastele tehtäväkäsitteitä sekä niihin liittyviä määritelmiä.

Pekka Visurin *Totaalisesta Sodasta Kriisinhallintaan: Puolustusperiaatteiden kehitys läntisessä Euroopassa ja Suomessa vuosina 1945–1985* sekä *Puolustusvoimat kylmässä sodassa – Suomen puolustuspolitiikka 1945–1961* käsittelevät Suomen puolustusperiaatteiden kehittymistä ja niiden kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä.¹⁶ Periaatteiden muutokset ovat vaikuttaneet ohjesääntöihin ja siten avaavat aikalaisilmiöiden vaikutuksia niiden sisältöön.

¹⁴ *Kenttäohjesääntö yleinen osa* (KO yl). Helsinki 1958, ss. 24–25

¹⁵ Tynkkynen (1996), s.14.

¹⁶ Visuri, Pekka: *Totaalisesta Sodasta kriisinhallintaan*. Keuruu 1989, s.12. Visuri Pekka: *Puolustusvoimat kylmässä sodassa – Suomen puolustuspolitiikka 1945 -1961*, Juva 1994, s. 12.

Hannu Liimatan diplomityö *Suomalaisen pataljoonan taktiikan kehitys jatkosodasta alueelliseen puolustukseen* käsittelee pataljoonan taktiikan kehitysvaiheet jatkosodasta 1970-luvun alkupuolelle. Se avaa, asiakirja ja kirjallisuuslähteisiin perustuen, miten pataljoonan taktiikka kehittyi 1950- ja 1960-luvuilla.¹⁷ Tutkimus sivuaa joukkojen käytön kuvauksissa jalkaväijoukkojen tehtäväkäsitteitä, mutta ei varsinaisesti keskity niiden sisältöön.

1.3.2. Julkaistu alkuperäisaineisto

Tutkimusaineistona 1950-luvun aikaisista julkaisuista ovat vuonna 1953 julkaistu *Upseerin käsikirja osa III*. Kirja käsittelee pääasiallisesti kivääripataljoonan, – komppanian ja – joukkueen taistelua.¹⁸ Teos on ensimmäinen ohjesääntöön verrattava kirja, jossa prikaati on ainoa perusyhtymä. Kirja ei ole rajoittunut sisällössään vain pataljoonan ja sitä pienempiin yksiköihin, vaan käsittelee laajasti sekä maanpuolustuksen perusteita että joukkojen toimintaa aina prikaatiin asti muodostaen yhtenäisen kokonaisuuden.¹⁹ Vuonna 1954 julkaistu *Kenttäohjesääntö II osa* käsittelee prikaatin taistelun toteutusta ja vuoden 1958 *Kenttäohjesääntö yleinen osa* keskittyy joukkojen johtamiseen ja yhteistoimintaan puolustushaarojen kanssa.²⁰ Perinteisiä taistelulajeja käsittelevät vuonna 1954 julkaistu, kiväärikomppaniaan keskittyvä, *Jalkaväen taisteluopas V osa* ja vuonna 1955 julkaistu, pataljoonan taisteluun keskittyvä, *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa*.²¹

1.3.3. Kirjallisuus ja muut painetut lähteet

Tutkimuksen päälähdeaineistojen, ohjesääntöjen, taisteluohjeiden ja oppaiden, lisäksi on jalkaväijoukkojen toimintaa käsitelty eri kirjallisuudessa ja artikkeleissa. Keskeisimmät lähteet tämän tutkimuksen osalta ovat *Tiede ja Ase* – Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisut ja *Sotilaskielen sanakirjat* I ja II osa vuodelta 1953. Artikkeleita ja kirjallisuutta on käytetty määrittelemään tehtävätaktiikan merkitystä, 1950-luvun sodanajan organisaatioiden muutosta ja aikakauden jalkaväijoukkojen käyttöperiaatteita. Sotilaskielen sanakirjoja on tutkimuksessa käytetty ohjesääntöjen käsitteiden määritelmien referenssinä. Lähteet on lueteltu yksityiskohtaisesti lähdeluettelossa.

¹⁷ Liimatta, Hannu: Diplomityö. *Suomalaisen pataljoonan taktiikan kehitys jatkosodasta alueelliseen puolustukseen*. Helsinki 1993, tiivistelmä.

¹⁸ *Upseerin käsikirja* osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. johdanto.

¹⁹ Tynkkynen (1996), s. 315.

²⁰ Tynkkynen (1996), s. 310.

²¹ Tynkkynen (1996), s. 314. *Jalkaväen taisteluopas V osa* (Jvtst-opas), Helsinki 1954, s. johdanto. *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, s. johdanto.

2. SOTILAALLINEN MAANPUOLUSTUS 1950-LUVULLA

2.1. Sodan jälkeisen ajan vaikutuksista ja puolustusratkaisuista

Maanpuolustuksen kehityksestä voidaan doktriinien ja organisaatioiden kannalta katsottuna todeta, että puolustusvoimien rauhanajan järjestelyjen vakiintuminen tapahtui vuosina 1945–1955. Kokonaismaanpuolustuksen kehittäminen uusia, sodan ajan jälkeisiä, olosuhteita vastaavaksi tapahtui vuosina 1956–1965.²² Sotien jälkeen puolustusvoimat tuli palauttaa rauhanajan kannalle. Valvontakomissio määräsi välirauhan ehtojen täyttämistä vuoteen 1947 saakka. Puolustusvoimien roolista ei vallinnut selkeää käsitystä ja puolustusvalmiuden ylläpidon aineelliset edellytykset olivat heikot. Vasta Pariisin rauhansopimuksen myötä perusta puolustusvoimien kehittämiseksi oli olemassa.²³

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen mukaisesti asevelvollisuuslain, joka astui voimaan 1.1.1951. Merkittävintä tässä tapahtumassa oli se, että sodassa koeteltu ja toimivaksi havaittu suomalainen puolustuslaitosjärjestelmä pysyi käytössä ilman suuria muutoksia.²⁴ Alueellisen puolustuksen keskeiset periaatteet käskettiin vuonna 1951. Kunkin Pääesikunnan alaisen vastualueen komentaja vastasi oman alueensa puolustamisesta eri tilanteissa. Alueellinen puolustus oli ensimmäinen kokonaismaanpuolustuksen kattava linjaus.²⁵

Vuonna 1950 pääesikunnan käskyllä käynnistettiin ensimmäisten puolustussuunnitelmien laatiminen. Suunnitelmat käsittelivät puolustusvoimien rauhanajan kokoonpanon täydentämistä rauhanehtojen määrittämisen vahvuuden, 41900 miestä, mukaiseksi. Maa jaettiin viiteen operatiiviseen vastuu-alueeseen ja joukkojen käyttö tähtäsi ensisijaisesti puolueettomuuden turvaamiseen ja rajojen paikalliseen puolustamiseen.²⁶

Puolustusrevisiokomitea esitti mietinnössään 1949 maan jakamista seitsemään maanpuolustuslääniniin, jotka olisivat alueellisesti vastuussa puolustusvalmisteluista ja sotatoimien aloittamisesta.²⁷ Oma puolustuskykyä sekä mainintaa pyrkimyksestä puolueettomuuteen pidettiin

²² Visuri Pekka: *Puolustusvoimat kylmässä sodassa – Suomen puolustuspolitiikka 1945 -1961*, Juva 1994, s. 12.

²³ Visuri (1994), ss. 13–14.

²⁴ Visuri, Pekka: *Puolustuspolitiikka sodan jälkeisinä vuosikymmeninä – Suomen Puolustusvoimat 1944–1974*, WS Bookwell OY, 2006, s. 27.

²⁵ Tynkkynen, Vesa: *Puolustusjärjestelyt – Suomen Puolustusvoimat 1944–1974*, WS Bookwell OY, 2006, s. 444.

²⁶ Tynkkynen (2006), s. 441.

²⁷ Visuri (1994), s. 99.

tärkeänä.²⁸ Pääesikunnan lausunnossa puolustusrevision mietintöön 1950 todettiin organisaatioesityksien osalta, että divisioonakokoonpano ei ollut raskautensa (18000 miestä) vuoksi käyttökelpoinen, vaan tarvittiin pienempi perusyhtymä, prikaati.²⁹

Prikaatin käyttökelpoisuutta on arvioitu Tiede ja Ase vuosijulkaisussa 1951 ja todettu, että prikaatit olivat joustavampia liikkeissään ja niitä voitiin vahvuutensa mukaisesti perustaa useampia.³⁰ Joukkojen parantuneen liikkumiskyvyn, tulivoiman ja viestiyhteyksien johdosta tapahtumat taistelukentällä kehittyvät nopeasti. Voidakseen pysyä tapahtumien tasalla, on johdon oltava nopea päätöksen teossa ja käskyjen toimittamisessa alaisilleen.³¹

2.2. Aikakauden joukkojen käyttöperiaatteista

Sotavuosien 1939–1945 taktiikka perustui pääosin kotimaiselle ajattelulle ja käytännön kokemukselle. Taisteluja käytiin maantieteellisesti ja tilanteiden luonteen puolesta jyrkästi toisistaan poikkeavissa oloissa, niin talvisodan Etelä- ja Pohjois-Suomen rintamilla kuin jatkosodan hyökkäys- ja asemasodan vaiheissa. Asemasodan ulkopuolella suomalaiset joukot saattoivat soveltaa joustavaa taktiikkaa, joka usein johti vihollisen saartamiseen maastoitse motti-taisteluihin.³²

Sotaa edeltäneiden ohjesääntöjen tavoin *hyökkäyksen* katsottiin olevan ainoa taistelulaji, jolla voidaan temmata aloite ja saavuttaa taistelussa suuria päämääriä. Pataljoonan todennäköisin *hyökkäystilanne* oli *puolustusvalmista vihollista vastaan* ja sen onnistumisen edellytys oli yllätykseen pääsy ja painopisteen sijoittaminen kohtaan, jossa vihollisen puolustus oli heikoin.³³ *Kohtaamishyökkäyksissä* viholliseen oli päästävä vaikuttamaan yllätyksellisellä saarrostus-, selusta- tai sivustahyökkäyksellä, kun sen keskitetyn tulenkäytön ja torjuntatoimenpiteet olivat vielä järjestämättä.³⁴

1950-luvulla julkaistuissa ohjesäännöissä otettiin käyttöön käsite *puolustusvyöhyke*. Puolustusvyöhyke määritettiin ylemmille johtoportaille, joista yhtymille määrättiin vastuualue tai

²⁸ Visuri, Pekka: *Totaalisesta Sodasta kriisinhallintaan*. Keuruu 1989, s.180–181.

²⁹ Visuri (1994), ss. 101–102.

³⁰ S. Simenius: Näkökohtia prikaatin ja prikaateista muodostetun armeijakunnan johtamisesta. Artikkelit *Tiede ja Ase* – vuosikirjassa n:o 9, Helsinki 1951, s. 35.

³¹ S. Simenius (1951), s. 33.

³² Visuri (1989), s.171.

³³ Liimatta, Hannu. *Suomalaisen pataljoonan taktiikan kehitys jatkosodasta alueelliseen puolustukseen*. Diplomityö, maasotalinja 42, Helsinki 1993. s. 43. *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, s. 9.

³⁴ Liimatta (1993), s. 64.

kaista, jonka rajojen puitteissa puolustus tuli toteuttaa. Puolustusvyöhykkeellä olevat yhtymien puolustusasemat muodostivat *pääpuolustuslinjan*. Pääpuolustuslinja sitoi voimakkaasti komentajan toimintamahdollisuuksia, koska käytössä olevat joukot, reservit mukaan lukien, sitoutuivat ajatuksellisesti alueen hallussapitoon.³⁵

Sotien jälkeen sotakoulujen opetuksessa otettiin käyttöön käsitteet ”*tiivis*” ja ”*harva*” puolustus. Puolustuslinjoista yhdistettiin kokonaisuutta kuvaamaan käsite puolustusasema. Suurhyökkäyksen torjuntakykyä pidettiin tärkeämpänä kuin ”harvan puolustuksen” harjoittelua. Yleisesti todettiin, että suurvalta pystyy läpäisemään jäykän puolustuslinjan, joten vastatoimenpiteinä vastahyökkäyksiä ja toimintaa saarrettuna piti opetella.³⁶

Puolustustaisteluista sotakokemukset olivat osoittaneet, ettei suurhyökkäystä voitu torjua jäykän torjuvalla puolustuksella, vaan syvällä alueelle ryhmitettyjen joukkojen sitkeällä ja joustavalla taistelulla. Puolustuksen torjuvuutta, vastahyökkäyksiä, lähitaistelua ja maastonkäyttöä korostettiin. Rintamavastuussa olevan pataljoonan puolustuksen katsottiin olevan ”*tiivis*” kun sen kaistan leveys oli pienempi kuin kolme kilometriä. Muussa tapauksessa katsottiin puolustuksen olevan ”*harva*”.³⁷

Viivytys säilytti asemansa taistelulajina sotien jälkeen. Liikekannallepanon suojaamisen lisäksi vuoden 1954 kenttäohjesääntö painottaa viivytyksen käyttöä silloin, kun voimasuhteet taistelualueella muodostuvat epäedullisiksi. Taistelu perustui toimintaan puolustustaistelun keinoin ja asemat sekä linjat oli pidettävä niin kauan, että käsketty aikavoitto oli saavutettu tai irtautumiseen oli saatu lupa.³⁸

Taktillisessa mielessä 1950-luvun ensimmäisillä ohjesäännöillä oli pataljoonan taisteluun vähän uutta annettavaa. Hyökkäys ja viivytys toteutettiin jokseenkin samalla tavalla kuin sotia edeltävissä ohjesäännöissä. Puolustuksen uudet käsitteet, *tiivis* ja *harva*, olivat enemmän pakon sanelemia kuin taktiseen suunnitteluun perustuvia asioita. Jalkaväen taisteluohjesäännöissä esitettiin pataljoonan taistelulle mittavat vaatimukset. Verrattaessa vaatimuksia 1950-luvun varustetun pataljoonan suorituskykyyn, ne tuntuvat pakostakin ylimitoitetuilta.³⁹ Sotien perin-

³⁵ Jouko, Petteri: Tehtävätaktiikka suomalaisessa sotataidossa – Myytti vai todellisuus? Artikkelit *Tiede ja Ase* – vuosikirjassa n:o 67, Helsinki 2009, s. 203.

³⁶ Visuri (1989), s. 189.

³⁷ Liimatta (1993), s. 45.

³⁸ Tynkkynen (2006), s. 325.

³⁹ Liimatta (1993) s. 57.

tönä Suomeen jäi runsaasti taistelukokemusta ja luottamusta omaan sotataitoon, sekä kalustoa ja koulutettua henkilöstöä ennen kaikkea jalkaväki- ja tykistöpainotteisille maavoimille.⁴⁰

2.3. Ohjesääntöjen uudelleen kirjoittaminen

Sotien jälkeinen kenttäohjesääntöjen laadinta katsotaan käynnistyneen 1945, kun tehtävään määrättiin henkilöstöä pääesikunnassa. Kirjoitustyöhön nimettiin joukko upseereita, jotka omasivat laajan kokemuksen ja kyvyn kirjoittaa yhtymien operaatioista. Sisällöltään ohjesäännöissä tarkasteltiin hyökkäystaistelua kahden perusvaihtoehdon kannalta; *hyökkäys puolustukseen järjestynyttä* vihollista vastaan ja *kohtaamishyökkäys*. Puolustuksessa tarkastelu rakentui *tiivin puolustuksen, asemasodan ja harvan puolustuksen* toteuttamiseen. *Selustan puolustuksen* nouseminen omaksi luvukseen on selvä esimerkki Kannaksen rintaman vaikutuksista ohjesääntöjen kirjoittamiseen, jouduttiinhan suurhyökkäyksen aikana luomaan omat selustan puolustusjärjestelyt.⁴¹

Sodan monien jälkiselvittelyjen vuoksi ei taktiikan kehittämiseen suuresti vaikuttava ohjesääntötyö ollut kiireellisten asioiden listalla. 1950-luvun taktiikkaa hahmoteltiin Sotakorkeakoulun ja Taistelukoulun opettajien laatimassa Upseerin käsikirjassa 1953. Kirjalla oli suuri merkitys taktiikan kehitykselle, koska sitä luettiin paljon ja sen kirjoittajat palvelivat tärkeillä paikoilla puolustusvoimissa.⁴²

Kiväärikomppanian opas luonnokset hyväksyttiin ja julkaistiin vuonna 1954 nimellä Jalkaväen taisteluopas V. Opas jaettiin joukoille saman vuoden helmikuussa ja siinä komppanian kokoonpano noudatteli nelijakoa. Pataljoonan taistelua käsitellyt, Jalkaväen taisteluohjesääntö II, hyväksyttiin vuonna 1955 ja jaettiin joukoille lokakuussa samana vuonna. Perinteisten taistelulajien, hyökkäys, puolustus ja viivytyt, lisäksi ohjesäännöissä käsiteltiin maahanlaskun torjunta, sissitoiminta, marssien toteutus ja joukon johtaminen.⁴³

Kenttäohjesääntö I ja II julkaistiin vuonna 1954. Ensimmäinen käsitteli kaikkien taistelulajien lisäksi muun muassa joukkojen johtamista, yhteistoimintaa puolustushaarojen ja panssarijoukkojen kanssa sekä erikoisalojen toimintaohjeita. Jälkimmäinen käsitteli yhtymän taistelun

⁴⁰ Visuri (1989), s.173.

⁴¹ Tynkkynen (1996), ss.307–308.

⁴² Visuri (1989), s.189.

⁴³ Tynkkynen (1996), s.314. *Jalkaväen taisteluopas V osa* (Jvtst-opas), Helsinki 1954, ss. 5–7. *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 5–8

toteutusta. Ohjesääntöjä jaettiin virkakäyttöön loka-marraskuussa yli 3000 kappaletta. Maanpuolustuksen perusteet oli tarkoitus sisällyttää Kenttäohjesääntö I yleiseen osaan mutta ne julkaistiin vasta maaliskuussa 1958 nimellä Kenttäohjesääntö yleinen osa.⁴⁴

Puolustusvoimien tärkein rauhanajan tehtävä, henkilöstön koulutus, sai vankemman pohjan Kenttäohjesääntö yleinen osa 1958 ilmestymisen myötä. Siinä pyrittiin yhdistämään toisen maailmansodan loppuvaiheen kokemuksia ydinasekauden vaatimuksiin. Suurhyökkäyksen torjuntaan tähtäävät sotatoimet oli tarkoitus käydä syvällä vyöhykkeellä, joten liikkuvuutta sekä puolustuksen syvyyttä korostettiin.⁴⁵

Taktiikan kannalta keskeisimpien ohjesääntöjen uudistaminen saatiin osittain päätökseen vasta vuonna 1955, kun joukkojen koulutuksen ja opetuksen perustana olivat keskeisimpien sodanajan joukkojen taisteluohjesäännöt ja oppaat. Kenttäohjesääntöjen viimeisten osien ilmestyminen 1950-luvun lopussa poisti käytöstä viimeiset sotia edeltäneiden vuosien ohjesäännöt.⁴⁶

Sodan ajan päättymisen ja vuoden 1946 välillä on havaittavissa, että sotia edeltävien vuosien taktiikan vaikuttajat siirtyivät eläkkeelle tai muuten estyivät jatkamasta työtä. Tämä näkyi ohjesääntötoimikunnan peruskokoonpanossa ja näin talvisotaa edeltäneiden vuosien perintö heikkeni.⁴⁷

1950-luvun sodanajan joukkojen organisaatioiden muutokset eivät aikaisemman tutkimuksen perusteella näytä suoraan vaikuttaneen jalkaväkijoukkojen johtamisessa käytettävään tehtävä-taksonomiaan. Voidaan kuitenkin olettaa, että sodan käyneet ohjesääntöjen kirjoittajat ovat tuoneet kokemuksensa ja koulutuksensa mukaisen terminologian kirjoituksiinsa sekä pyrkineet soveltamaan niitä ajanmukaisessa taktisessa ajattelussaan.

⁴⁴ Tynkkynen (1996), s.310. *Kenttäohjesääntö II osa (KO II)*, Helsinki 1954, ss. 5–7. *Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl)*, Helsinki 1958, ss. 5–8.

⁴⁵ Visuri (1994), s. 169. *Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl)*, Helsinki 1958, ss. 57–58, 65.

⁴⁶ Tynkkynen (1996), s.315.

⁴⁷ Tynkkynen (1996), s.307.

3. TEHTÄVÄTAKSONOMIA 1950-LUVULLA

Tässä luvussa tarkastellaan 1950-luvun tehtävätaksonomian mukaisien käsitteiden ilmentymistä keskeisimmissä lähteissä. Käsitteet esitetään tekstissä niiden alkuperäisessä kontekstissa ja sanamuodoissa, kuten ne tehtävinä on määritelty komppanioille, pataljoonille ja prikaateille tai yleisesti kaikille jalkaväkijoukoille. Lähteitä tarkastellaan taistelulajeittain. Tarkastelu luo pohjan lähteiden käyttämien käsitteiden tulkinnalle, joka täydentyy tutkimuksen käsitekarttojen sisällön analysoinnissa. Koonnos käsitteiden ilmentymisestä ja esiintymisestä (liite 4) sekä määritelmistä (liite 5) löytyy tutkimuksen käsitekarttaliitteistä.

Lähteiden sisällön koosteissa ei pyritä yhtenäisen tarinan muodostamiseen tai taktisen toiminta-ajatuksen esittämiseen vaan havainnollistamaan, mitä tehtäväkäsitteitä lähteen tekstissä esiintyy, millaisessa kontekstissa ne esitetään ja miten niitä on määritelty. Lähteissä esiintyvien sovellusesimerkkikäskyjen lyhennelmät on koottu liitteisiin (liite 2 ja liite 3). Lähteiden ”käsitteitä ja määritelmiä” – osioista on koonnos tutkimuksen liitteessä (liite 1). Liitteeseen on tuotu vain ne käsitteet, jotka kuuluvat tutkimuksessa tarkasteltavien käsitteiden piiriin.

3.1. Tehtävätaksonomian käsitteitä 1950-luvulla

3.1.1. Hyökkäystaistelussa

Kenttäohjesääntö II osa toteaa hyökkäys luvussaan, että hyökkäys on ainoa operaatio- ja taistelulaji, jossa voidaan pakottaa vihollinen alistumaan omaan tahtoon, temmata ja säilyttää aloite ja saavuttaa suuria päämääriä. Hyökkäyksen tarkoituksena on vihollisen taisteluvoimien *tuhoaminen* tai saattaminen tilanteeseen, jossa taistelun jatkaminen on toivotonta tai tarkoituksetonta ja ainoa mahdollisuus lopullisen tuhon välttämiseksi on luopuminen taistelusta. Luvussa todetaan myös, että ”koska aluevaltaus kuitenkin on vain sotilaallisen voiton, vihollisen taisteluvoimien *lyömis*en seuraus, se ei sinänsä voi olla hyökkäyksen tarkoituksena eikä se saa ratkaisevasti vaikuttaa hyökkäyssuunnitelmiin.”⁴⁸

Kenttäohjesääntö II osa jatkaa, että hyökkäyksen tarkoituksena voi olla vihollisen *tuhoamisen* tai muuten taistelukyvyttömyyden tilaan saattamisen lisäksi, maastonkohdan *valtaaminen* paikallisen tilanteen parantamiseksi, vihollisen voimien *sitominen* määräalueella ja määrä-

⁴⁸ Kenttäohjesääntö II osa (KO II), Helsinki 1954, s. 9.

ajaksi sekä painostuksen helpottaminen *valtaamalla* tai *uhkaamalla* viholliselle tärkeitä kohteita.⁴⁹

Kenttäohjesääntö II osa mainitsee hyökkäyslajit ja – menetelmät osiossa, eri hyökkäysten mahdollisuuksista vihollisen *lyömiseen, tuhoamiseen, sitomiseen* taisteluun tai täydelliseen antautumiseen. Koukkaushyökkäyksessä painotetaan vihollisen *eristämistä* selustasta ja sen tie- ja johdinyhteyksien *katkaisemista*. Rintamahyökkäyksessä keskeistä on vihollisen puolustuksen *murtaminen*.⁵⁰ Upseerin käsikirja osa III:n hyökkäyksestä osiossa todetaan, että pataljoonan murtokohdat on pyrittävä liittämään toisiinsa murron aikana *vyörryttämällä*. Reservin käytön jälkeen komentajan on pyrittävä *irroittamaan* itselleen uusi reservi taistelussa olevista voimistaan.⁵¹

Kenttäohjesääntö II osa toteaa yhtymän hyökkäyssuunnitelma osiossa, että suunnittelun perustana olevan hyökkäyksen päämäärä ja tavoite. Ne on komentajan määritettävä siten, että tavoitteen *haltuun ottaminen* takaa päämäärän täydellisen saavuttamisen, helpon puolustuksen ja hyökkäyksen *jatkamisen*. Vihollisen puolustus voidaan *murtaa* kahdesta tai useammasta paikasta, jolloin pyritään vihollisvoimien osien *eristämiseen*. Eristetyt osat voidaan *tuhota*, kun vihollisen tuli ja vastatoimenpiteet on hajotettu. Avoimien sivustojen *suojaaminen* hyökkäyksen kehittyessä on suunniteltava ja käskettävä alayksiköille. Kevyet joukot on taistelun alkuvaiheessa *varattava* reserveiksi, mikäli niitä ei tarvita sivustan *varmistamiseen*.⁵²

Hyökkäyssuunnitelma osiossa Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa toteaa, että hyökkäyksen aikana iskuporras *varmistaa* itsensä eteen ja sivustoille tähystyksellä, mutta kaukaisimmasta *varmistamisesta* vastaa pataljoona. Varmistustoimenpiteillä ei saa hidastaa komppanian eteenpäin pääsyä vaan on *varauduttava ottamaan haltuun* sopivat maastonkohdat ja siten *turvaamaan* murtokohdan auki pysyminen. Pataljoonan oma tulitukiporras *tukee* iskuportaan hyökkäystä tehtävinä vihollisen pesäkkeiden, aseiden ja tulenjohtopaikkojen *tuhoaminen* tai ainakin *lamauttaminen*. Murron aikana sen tehtävänä on *estää* vihollisen toimenpiteet murron torjumiseksi ja rajoittamiseksi sekä *tukea* tavoitemaaston hallussapitoa. Reservin käyttöä

⁴⁹ *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, ss. 10–11. *Murtaminen* esiintyy hyökkäys- ja viivytysoasioissa. Käsitteeseen liitetään määritelmä *murto*, joka on määritelty: vihollisen puolustusaseman tietyn osan, murtokohdan, valtaaminen tai aseman läpi tunkeutuminen

⁵⁰ *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, ss. 11–13. *Vyörryttää* käsite esiintyy vain hyökkäysosioissa.

⁵¹ *Upseerin käsikirja* osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 94, 98.

⁵² *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, s. 21, 23, 25, 26.

suunniteltaessa on otettava huomioon mahdollisuudet *irroittaa* uusia reservejä taistelun aikana.⁵³

Jalkaväen taisteluopas V osa toteaa, että hyökkäyssuunnitelman yhteydessä komppanian päällikkö laatii suunnitelman komppanian *siirtämisestä* lähtöasemaan. Lähtöasemassa järjestetään *varmistus* sivustoille. Komppanian päällikkö suorittaa *yhteydenotot* tulitukiportaaseen ja naapurijohtajiin.⁵⁴ Kenttäohjesääntö II osa painottaa, että hyökkäyksessä jalkaväen tulitukiportaan tehtävänä on *tuhota* tai *lamauttaa* vihollisen etulinjassa ja sen läheisyydessä olevat avoimet ja katetut asepesäkkeet, tähystys- ja tulenjohtopaikat sekä *lamauttaa* etulinjan jalkaväen tulitoiminta.⁵⁵

Kenttäohjesääntö II osan hyökkäyksen suoritus osiossa todetaan, että iskuportaan kunniasiana on *tunkeutua* vihollisen asemaan ja vaientaa viimeinen vastarinta omilla aseillaan. Iskuportaan etumaisten osien on pysähtymättä *jatettava* hyökkäystä. *Murtokohtaa* on *laajennettava* sivustoille *vyöryttämällä*. Kun joukot ovat *tunkeutuneet* vihollisen asemaan, niiden on *varauduttava torjumaan* vastahyökkäyksiä.⁵⁶ Kun yhtymä on saavuttanut käsketyt tavoitteet ja tehtävä edellyttää sen *pitämistä*, ovat kaikki ponnistukset keskitettävä vallatun maaston *hallussapitoon siirtymällä* puolustukseen.⁵⁷

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa mainitsee hyökkäyksen suoritus osiossa, että tulivalmistelun ja tulitukiportaan tulivalmistelun aikana iskuporras *aloittaa* etenemisen lähtökynnykseltä. Iskuportaan edetessä murtokohtaan vihollisvastarinta *murretaan*. Ensimmäiset pesäkkeet ja tukikohdat *vallataan* ja iskuporras *jatkaa* etenemistään vihollisen puolustusasemassa. Murtokohdasta pataljoonan *jatkaa* etenemistä kohti tavoitetta vain *varmistaen* sivustansa, ellei pataljoonalle ole annettu *vyöryttämistehtävää*. Kun pataljoonan etumaiset osat ovat *tunkeutuneet* vihollisen asemaan, sen on *varauduttava torjumaan* vastahyökkäykset. Saavutettua menestystä on käytettävä hyväksi vihollisen *lyömiseksi* ja hyökkäyksen *jatkamiseksi*. Reservien käyttö vastahyökkäyksen *torjumiseen* tai sivustan *suojaamiseen* merkitsee usein luomista ratkaisevan tuloksen saavuttamisesta, joten siihen on *turvauduttava* vain pakottavissa tapauksissa. Jos

⁵³ Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 110–111.

⁵⁴ Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas), Helsinki 1954, s. 125, 128.

⁵⁵ Kenttäohjesääntö II osa (KO II), Helsinki 1954, s. 44. *Lamauttaa* käsitettä käytetään jalkaväkiorganisaation suora-ammuntatulitukiportaan tehtävänä.

⁵⁶ Kenttäohjesääntö II osa (KO II), Helsinki 1954, ss. 47–50.

⁵⁷ Kenttäohjesääntö II osa (KO II), Helsinki 1954, s. 52.

hyökkäyksen *jatkaminen* tulee kyseeseen vasta ylemmän johtajan käskystä, on *kosketus* viholliseen *säilytettävä* ja tavoitteen hallussapito *turvattava*.⁵⁸

Hyökkäyksen suoritus osiossa Jalkaväen taisteluopas V osa toteaa, että komppania *etenee* varmuusetäisyydelle tulivalmistelun aikana. Murron onnistuttua *vyörrytetään* vihollisasemaa murtokohdasta sivustoille ja komppanian päällikkö suuntaa reservejä murtoaukon kautta eteenpäin. Käytettyjen reservien tilalle päällikkö *varaa* itselleen uutta reserviä. Vihollisen vastahyökkäyksen komppania *torjuu* kaikkien aseiden kiivaalla tulella. Kun tavoite on saavutettu on *kosketus säilytettävä*. Tavoitteessa päällikkö *ryhmittää* komppanian puolustukseen niin, että tavoite voidaan *pitää*. Jos tehtävä edellyttää, on komppanian *valmistauduttava jatkamaan* etenemistä. Tehtävän edellyttäessä komppanian irtautumista tavoitteen saavuttamisen jälkeen, on se päällikön etukäteen suunniteltava ja käskettävä.⁵⁹

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa toteaa, hyökkäys puolustusvalmista vihollista vastaan osiossa, että pataljoonan on saatava hyökkäyskaistalla voimansa yhtymään ja pystyttävä *puhdistamaan* alue vihollisesta koko kaistan leveydeltä. Komentajan tehtäviin valmisteluissa kuuluu *kosketuksen oton* järjestäminen vihollisen puolustusasemaan, hyökkäysvalmistelujen *verhoaminen* ja joukon *varmistamisen* järjestäminen sekä selustan *suojaaminen*. Hyökkäysvalmisteluja varten pataljoona *siirretään* keskitysalueelle, josta se voi *siirtyä* lähtöasemaan muutaman tunnin kuluessa. Milloin pataljoonan joutuu järjestämään itse *kosketuksen oton* vihollisen pääjoukkoon, se edellyttää yleensä vihollisen varmistusosastojen *lyömistä* ja *karkoittamista*. Hyökkäysvalmistelujen *verhoaminen* on otettava huomioon hyökkäykseen siirtymisessä.⁶⁰

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa jatkaa toteamalla, että hämäämistoimenpitein voidaan edistävää yllätykseen pääsyä ja johtaa vihollisen vastatoimenpiteet harhaan tai viivästyttää niitä ja siten vähentää hyökkäyksen tappioita. Etulinjassa on tärkeintä *estää* vihollisen partiotiedustelu ja vankien sieppaukset. *Harhauttamisella* pataljoonan puitteissa voivat saattaa vihollisen väärään käsitykseen omista aikomuksista ja laiminlyömään vastatoimenpiteensä.⁶¹

Jalkaväen taisteluopas V osa mainitsee komppanian hyökkäysosiossa, että välitavoitteiden valinnassa tulee valita maastonkohta siten, että murto tulee taatuksi ja hyökkäyksen *jatkaminen* käy mahdolliseksi. Komppanian pääiskun suuntaamisen määrää yleensä pataljoonan ko-

⁵⁸ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, s. 134, 136–138.

⁵⁹ *Jalkaväen taisteluopas V osa* (Jvtst-opas), Helsinki 1954, s. 132, 136–139.

⁶⁰ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 103–104. *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* käyttää *puhdistaa* käsitettä asutuskeskustaistelun ulkopuolella.

⁶¹ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 118–119.

mentaja. Vihollisasemaan *murtautumisen* jälkeen on *varmistuksen* järjestäminen sivustoille erittäin tärkeää komppanian *suojaamiseksi* vastahyökkäyksiltä. *Varmistustehtävillä* ei saa raskaita heti hyökkäystä *jatkavia* joukkueita. Parhaiten saadaan tarpeellinen varmuus *laajentamalla murtokohtaa* murron jälkeen sivustoille.⁶²

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa mainitsee, että hyökkäys rajoitetuin päämäärin tulee pataljoonalla kyseeseen, kun pyritään *harhauttamaan* tai *sitomaan* vihollista muualla tehtävän päähyökkäyksen helpottamiseksi. Kun päämääränä on vihollisen *harhauttaminen* tai *sitominen*, hyökkäys on saatava näyttämään todellista suuremmalta käyttämällä harhauttavaa liikettä, joukkojen siirtoja ja hyökkäysvalmisteluja.⁶³

Kenttäohjesääntö II osan kohtaamishyökkäys osiossa todetaan, että joukkojen *etenemistä* jatketaan sotamarssiryhmityksessä kunnes vihollinen pakottaa joukot siirtymään taisteluryhmitykseen. Hyökkäyksen päämääränä on saarrettujen vihollisten *tuhoaminen* ja vihollisen etenemisteiden *katkaiseminen*. Osa saarrostavista joukoista on suunnattava vihollisen selkään. Muulla osalla *varmistetaan* ja *estetään* vihollisen lisävoimien tulo tai *jatketaan* etenemistä alkuperäiseen suuntaan. Ellei saarrostushyökkäys ole mahdollinen on rintamahyökkäyksen etummaisten joukkojen *lyötävä* vihollisen tiedustelu- ja varmistusosastot ja *saatava kosketus* sen päävoimiin. Heti kosketukseen jouduttua on sivustoille työnnettävä tiedusteluosastoja, joiden tehtävänä on *tunkeutua* mahdollisimman kauas ja tiedustella sekä *häiritä* vihollista sivustoilla ja selustassa.⁶⁴

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osan kohtaamishyökkäys osiossa todetaan, että omien sivustojen *varmistamisesta* on huolehdittava. Koukkauksessa on aina otettava huomioon paitsi saarrettavien voimien *tuhoaminen* myös apuvoimien tulon *estäminen*. Liikkeessä olevan vihollisen rivistö on edullisinta katkaista sellaisessa maastonkohdassa, josta hyökkäyksen *jatkaminen* on edullista ja vihollisen avustamisyritykset *torjua*.⁶⁵

Kenttäohjesääntö II osan takaa-ajohyökkäys osiossa todetaan, kun vihollinen aloittaa irtautumisvalmistelut on sen päävoimien suunnitelmallisen vetäytymisen *estämiseksi lyötävä* suojaavat osat ja *saatava kosketus* päävoimiin. Omat päävoimat seuraavat takaa-ajo-osastoja ja

⁶² *Jalkaväen taisteluopas V osa* (Jvtst-opas), Helsinki 1954, s. 118, 123. *Laajentaa murtokohdaksi* käsite esiintyy vain hyökkäysosoissa.

⁶³ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 143–144.

⁶⁴ *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, ss. 55–56.

⁶⁵ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 140–141.

murtavat vastarinnan. Syntyneet motit on *tuhottava* mahdollisimman nopeasti. Maaston sallissa motit ohitetaan ja *jatketaan* takaa-ajoa.⁶⁶

Hyökkäys asutuskeskuksessa osiossa Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa toteaa, että asutuskeskus voidaan *vallata* katutaisteluja käyden ja vain jostakin taloista *puhdistuksenomaisesti* taistellen. Iskuosastot *irroitetaan* usein etukäteen tehtäväänsä varten. Edullisinta on *murtautua* asutuskeskukseen paikasta, mistä on helpoin ja lyhyin tie keskustaan. *Puhdistustoimintaan*, jonka tarkoituksena on etumaisilta iskuosastoilta huomaamatta jääneiden vihollispesäkkeiden, piileskelevien vihollisotilaiden ja talojen hävittämistä varten tehtyjen miinoitteiden etsintä ja vaarattomaksi tekeminen, on aina *varauduttava*. Reserviä voidaan käyttää edessä oleva vihollisen *lyömiseksi* ja sen vastarinnan *murtamiseksi*. Tavoitteessa on tärkeää määrätä *miehitykseksi* jäävät yksiköt ja niiden kaistat.⁶⁷

Jalkaväen taisteluopas V osan hyökkäys asutuskeskuksessa osiossa todetaan, että komppania *pitää* jatkuvaa *yhteyttä* naapureihin ja pataljoonaan. Iskuosastot *valtaavat* rakennukset ja *puhdistavat* ne vihollisesta.⁶⁸ Hyökkäys asutuskeskuksessa osiossa, Upseerin käsikirja osa III toteaa, että kun hallitsevat rakennukset ovat iskuosastojen hyökkäyksellä saavutettu, alkaa varsinainen *puhdistus* ja *vyörrytys*.⁶⁹ Kenttäohjesääntö II osan asutuskeskuksen valtaaminen osiossa todetaan, että *valtaamisen* jälkeen toimenpiteisiin kuuluu vihollisen perääntymisen *estäminen* tai *varautuminen* takaa-ajoon ja vallatun alueen *puhdistaminen* vihollisesta.⁷⁰

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa toteaa, että pataljoonan toimiessa hyökkäyksen reservinä on tärkeää *pitää yhteyttä* etulinjan komentopaikkoihin. Lähtövalmiutta komentaja lisää tekemällä suunnitelmia, koska pataljoona voi joutua kehittämään saavutettua menestystä hyökkäämällä tai takaa-ajamalla, *vahventamaan* etulinjaa tai *valtaamaan* sen ohittamia pesäkkeitä ja tukikohtia sekä *torjumaan* vihollisen vastahyökkäykset. Pataljoona voi saada käskyn *valmistautua* takaa-ajoon. Käskyn saatuaan pataljoona *siirtyy* eteen kohti tavoitteita, joissa vihollisen vetäytyminen voidaan *estää*.⁷¹

⁶⁶ *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, ss. 84–85.

⁶⁷ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 158–159, 162, 164. Käsite *puhdistaa* esiintyy vain hyökkäyksessä, liittyen pääsääntöisesti taisteluun asutuskeskuksessa. Puhdistustoiminta on määritelty vain Jalkaväen taisteluohjesääntö II osassa.

⁶⁸ *Jalkaväen taisteluopas V osa* (Jvtst-opas), Helsinki 1954, ss. 152–153.

⁶⁹ *Upseerin käsikirja* osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 141.

⁷⁰ *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, s. 72.

⁷¹ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 173–176, 180. *Estää* käsitettä käytetään lähteissä pataljoonan ja komppanian yhteyksissä.

Kenttäohjesääntö Yleinen Osa mainitsee strateginen hyökkäys osiossa, että muualla kuin painopistesuunnassa on tultava toimeen pienin voimin. Siellä tapahtuvien hyökkäysten tarkoituksena on *osatappioiden tuottaminen* ja täten vihollisen voimien *sitominen*. Vihollisen puolustuksen murtuessa on hyökkäys muutettava takaa-ajoksi päämääränä vihollisen *tuhoaminen*. Voimien määrän mukaan, saattaa *vetäytyminen* tulla kyseeseen. Ennen *irtautumista* on tilanne pyrittävä paikallisesti vakauttamaan. Siirtyvät joukot järjestävät yleensä itse välittömän *varmistuksensa*.⁷²

3.1.2. Puolustustaistelussa

Kenttäohjesääntö II osa toteaa puolustus luvussa, että puolustuksen tarkoitus on vihollisen *tuhoaminen* tai sen hyökkäyksen *torjuminen* tietyllä alueella. Harvassa puolustuksessa keskeistä on reservin käyttö murtautuneen vihollisen *lyömiseksi* hyökkäämällä. Pääpuolustuslinjan edessä olevan etumaisen puolustuslinjan tehtävänä on vihollisen *torjunnan* lisäksi *verhoaminen* ja *harhauttaminen*. Takimmaisten puolustuslinjojen tarkoituksena on pääpuolustuslinjan *tukeminen*, läpi päässeiden vihollisten *pysäyttäminen* ja *ajan varaaminen* näiden tuhoamiseksi. Puolustuslinja voidaan joskus kaartaa rintamalinjan etupuolelle, näin muodostuu sivusta-asemia, joista voidaan *häiritä* ja *uhata* vihollisen päävoimien sivustoja ja selustaa.⁷³

Upseerin käsikirja osa III toteaa, että vastuu alueen taistelu ei ole yksinomaan jonkin tietyn puolustusaseman *pitäminen*, vaan hyökkääjän *kuluttaminen* sekä heikentyneen ja voimansa hajottaneen vihollisen *lyöminen* keskitetyin voimin alueen laajuutta hyväksi käyttäen. Mikäli normaalin toiminta estyy, on vastuualueen puolustuksen päämääränä vihollisen hyökkäyksen *häiritseminen* ja *hidastaminen* ajan hankkimiseksi, muualla suoritettaville vihollisen lyömiseksi tähtääville valmisteluille.⁷⁴

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osan puolustus luvussa todetaan, että puolustus on aina luonteeltaan *torjuvaa*, mikä merkitsee sitä, ettei pataljoona saa luopua sille käsketyistä puolustusasemastaan tai sen osasta ilman ylemmän johtajan lupaa. Käskyn perusteella komentaja suunnittelee joukkojensa *siirtämisen* ja *ryhmittämisen* puolustukseen. *Murtojen rajoittamiseksi* leveyssuunnassa, puolustusasemaan voidaan määrätä syvyysuuntaisia sulkulinjoja. Etumaiseen puolustuslinjaan kuuluvat sekä sen ja pääpuolustuslinjan välissä olevat tukikohdat

⁷² Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl), Helsinki 1958, s. 87, 90, 92–93.

⁷³ Kenttäohjesääntö II osa (KO II), Helsinki 1954, s. 89, 90, 92, 95.

⁷⁴ Upseerin käsikirja osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 7. Upseerin käsikirja viittaa *ajan hankkimisella* viivytystaisteluun ja sissisodan käyntiin.

miehitetään niin vahvasti, että ne pystyvät *torjumaan* vihollisen ja *harhauttamaan* vihollista pääpuolustuslinjan kulun suhteen. Kullekin alayksikölle on varsinaisen tehtävän ohessa määrättävä tilapäistehtävät, kuten naapurijoukkojen *tukeminen* tulella, sulkulinjojen *miehittäminen*, *valmius* vastahyökkäyksiin ja voimien *irroittaminen* varareserviksi. Pataljoonan avoimien sivustojen *suojaamisen* käsklee yleensä ylempi johtaja. Niiden *varmistamiseen* voi riittää tähytys ja partiointi tai varmistusosasto. Reservin käyttö on oltava mahdollinen koko pataljoonan kaistalla suoritettaviin vastahyökkäyksiin ja *murtojen rajoittamisiin* esim. *miehitämällä* takana olevia puolustuslinjoja. Varareservien *irroittaminen* taisteluosastosta on suunniteltava ja käskettävä hyvissä ajoin.⁷⁵

Upseerin käsikirja osa III:n puolustuksesta osiossa määritetään, että puolustusasemassa tukikohtajärjestelmän tuli kykenee jatkuvasti *kuluttamaan* vihollista. Pataljoonan taistelu on *torjuvaa*. Pataljoona voi saada tehtäväkseen *puolustaa* osia sekä etumaisesta että pääpuolustuslinjasta. Pataljoonan ei saa luopua puolustusasemastaan tai sen osista eikä perääntyä ilman prikaatin lupaa.⁷⁶ Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa toteaa, että jalkaväen torjuntasuunnitelmaa laadittaessa on johtavana periaatteena, että vihollinen on jatkuvan ja *kuluttavan* tulen alla. Pataljoonan puitteissa *harhauttaminen* käsittää mm. valetukikohtien, -pesäkkeiden ja -laitteiden rakentamista. Tuliasemien usein tapahtuva vaihtaminen on edullista vihollisen harhauttamiseksi ja tappioiden vähentämiseksi.⁷⁷

Jalkaväen taisteluopas V osan puolustus luvussa todetaan, että kiireellisissä tapauksissa pataljoonan komentaja voi osoittaa vain maastonkohdat tai maastoalueen, joka komppanian on *otettava* ja *pidettävä*. Komppanian päällikkö johtaa komppanian kyseiseen maastoon ja *ryhmittää* sen puolustukseen. Maaston on mahdollistettava vihollisen *torjuminen* ja menetetyn puolustusaseman takaisin *valtaaminen* vastahyökkäyksellä. Puolustusryhmyksen pitää olla sellainen, että komppania pystyy jatkuvasti *kuluttamaan* hyökkävää vihollista, *tuhoamaan* murtautuneet vihollisosastot tai ainakin *rajoittamaan* mahdolliset *murrot*. Puolustusta tehostetaan siten, että *valmistaudutaan vahventamaan* pesäkkeitä tarvittavissa kohdissa. Kun komppanian tehtävänä on puolustuslinjan *puolustaminen*, sen pääosa *ryhmitetään* tukikohtiin ja pesäkkeisiin.⁷⁸ Upseerin käsikirja osa III toteaa että, komppanian tehtävä on alueellisesti ja *torjunnallisesti* tarkoin pataljoonan käskyissä määrätty. Tämä ei saa kuitenkaan johtaa kaavamaiseen ja oma-aloitteellisuutta vailla olevaan toimintaan. Ainoastaan komentajan käsky

⁷⁵ Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 182–183, 188–190.

⁷⁶ Upseerin käsikirja osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 145, 147.

⁷⁷ Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II), Mikkeli 1955, s. 196, 201. Vihollisen *kuluttaminen* tapahtuu tukikohtien- ja pesäkkeidentulella.

⁷⁸ Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas), Helsinki 1954, ss. 165–166, 168, 170–171.

oikeuttaa komppanian tai sen osien väistymiseen puolustusasemansa osasta tai tukikohdistaan.⁷⁹

Kenttäohjesääntö II osa toteaa puolustusryhmitystä käsiteltäessä, että joukkojen on kyettävä rajoittamaan *murrot* syvyys ja leveysuunnissa. Reservin käytöllä on kyettävä vastahyökkäyksiin, *murtojen rajoittamiseen* ja tulivyöhykkeeseen syntyneiden aukkojen tukkimiseen. Etenkin suurhyökkäyksien *torjunnassa* on yhtymien reservien sijoittelulla puolustusaseman takaosiin tehtävänä vihollisen *hidastaminen* ja *pysäyttäminen* sekä *luoda edellytykset* ylempien portaiden reservien vastahyökkäyksille. Muiden selustan joukkojen osalta mainitaan tehtävinä vihollisen *pysäyttäminen* ja *maahanlaskujen torjunta*.⁸⁰

Kenttäohjesääntö II osan puolustuksen suoritus osiossa todetaan, että vihollisen tiedusteluhyökkäysten *torjunnan* lisäksi on vankien sieppaukset *estettävä*. Etulinjaa voidaan *vahventaa* tai tarvittaessa heikentää tulivalmistelun aiheuttamien tappioiden vähentämiseksi. Siinä tapauksessa, että vihollinen pääsee puolustusasemaan, on se pyrittävä *tuhoamaan* tai *lyömään* takaisin. Mikäli vihollinen murtaa puolustuksen on murtokohta *eristettävä* tulella ja vihollinen tuhottava vastahyökkäyksillä. Tärkeät tukikohdat on *pidettävä hallussa* saarrettuinakin. Jokaisen johtajan velvollisuutena on käytettävissä olevilla voimilla suorittamaan vastahyökkäyksiä menetettyjen pääpuolustuslinjan osien takaisin *valtaamiseksi*. Pääpuolustuslinjalla vihollinen tulee *tuhota* tai *karkoittaa* asemista.⁸¹

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa toteaa puolustuksensuoritus osassa, että vihollisen tiedusteluhyökkäykset on pyrittävä *torjumaan* jalkaväen tulella. Vihollisen varsinainen hyökkäyksen pataljoona *torjuu* sen kaikkien käytettävissä olevien aseiden tulella. Reservit on *siirrettävä* lähemmäs uhatuinta kohtaa ja varareservit pidettävä *valmiina*. Komentajan on *pidettävä yhteyttä* naapureihin voidakseen saada niiltä apua. Siinä tapauksessa, että vihollinen pääsee rynnäkköön, on se pyrittävä *tuhoamaan* ja *lyömään* takaisin tulella. Jos vihollinen pääsee murtautumaan, *murto rajoitetaan* murtokohdan sivuilla ja takana olevien pesäkkeiden ja tukikohtien tulella. Asianomainen yksikkö suorittaa vastahyökkäyksen murtautuneen vihollisen *lyömiseksi*. Vahvennusten tulo murtokohtaan *estetään* naapurien tulella. Jos vastahyökkäys ei onnistu on tukikohdissa taisteltava, jotta vihollista saataisiin tehokkaasti *kulutetuksi*. Reservi-

⁷⁹ *Upseerin käsikirja* osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 161.

⁸⁰ *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, s. 104, 106–107, 109.

⁸¹ *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, ss. 123–128.

ään pataljoonan komentaja voi käyttää vastahyökkäyksiin, pääpuolustuslinjan *vahventamiseen* ja sulkulinjojen *miehittämiseen* sekä *puolustamiseen*.⁸²

Jalkaväen taisteluopas V osa mainitsee puolustuksen suoritus osiossa, että jos vihollinen pääsee rynnäkköön, se *tuhotaan* tai *lyödään* takaisin kaikkien aseiden tulella. Jos vihollinen pääsee murtoon, *murto rajoitetaan* sivulla ja edessä olevien pesäkkeiden tulella. Tarvittaessa naapuritukikohdista *irroitetaan* miehiä uhanalaisimpaan suuntaan. Jos komppanian tehtävä edellyttää menetetyn puolustusaseman *pitämistä*, on vastahyökkäys suoritettava viipymättä. Jokaista tilannetta vihollisen *tuhoamiseen* tai *karkoittamiseen* on käytettävä hyväksi. Tarvittaessa on suoritettava hyökkäys komppanian osan ulosmurtautumisen *tukemiseksi*.⁸³

Upseerin käsikirja osa III toteaa komppanian tukikohdan taistelusta, että jos vihollinen onnistuu murtautua puolustusasemaan ja kyseessä on voimakas hyökkäys, ei etumaisen puolustuslinjan asemia pidä *vahventaa*. Puolustuslinjan joukot pyrkivät nopeilla vastahyökkäyksillä heittämään vihollisen pois asemista tai ainakin *rajoittamaan murtokohdan* ja *estämään* aseman vyörrytyksen.⁸⁴

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osan harva puolustus osassa todetaan, että puolustus perustuu tukikohtien sitkeään *puolustautumiseen*, uhanalaisen aseman osan *vahventamiseen* ja tarvittaessa tukikohtien väliin tunkeutuneen vihollisen *lyömiseen* reservillä ja muista tukikohdista irroitettavien joukkojen vastahyökkäyksillä. Puolustusvalmistelujen aikana on *valmistauduttava* ryhmyksen muutoksiin. Välimaastot *varmistetaan* partioilla ja väijytysosastoilla. Puolustuksen suorituksessa *kosketus* viholliseen on pyrittävä saamaan kaukana ja sitä *kulutetaan* etumaastossa tuliylläköillä ja taistelupartioiden hyökkäyksillä. Vihollisen jälkiyhdydet on pyrittävä *katkaisemaan* ja sen huolto *estämään*. Jos voimasuhteet sallivat on vihollinen pyrittävä *tuhoamaan* hyökkäyksellä etumaisten tukikohtien edessä. Mikäli vihollinen murtautuu, on tukikohtien *sidottava* vihollinen *torjumalla* hyökkäykset ja taistelupartioiden tulella *häiritä* sen sivustoja ja selustaa. Kun pataljoonan voimat eivät riitä vihollisen *tuhoamiseen*, pataljoonan on *pysäytettävä* vihollisen eteneminen tuliylläköitä ja iskuja hyväksi käyttäen sopivaan maastoon, josta se voidaan ylemmän johtoportaan reservien hyökkäyksellä *tuhota*.⁸⁵

⁸² Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II), Mikkeli 1955, s. 211, 213–215.

⁸³ Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas), Helsinki 1954, ss. 192–193, 195–196.

⁸⁴ Upseerin käsikirja osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 181.

⁸⁵ Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II), Mikkeli 1955, s. 217, 221–222.

Upseerin käsikirja osa III toteaa pataljoonan harva puolustus osassa, että *kosketus* viholliseen *otetaan* kaukana. Vihollisen etenemistä *kulutetaan* iskuilla. Puolustusasemaan tunkeutunut vihollinen *eristetään* ja murtoaukon leventäminen *estetään* vihollisen *lyömiseksi* komppanian tai pataljoonan reservillä.⁸⁶ Kenttäohjesääntö II osan harva puolustus osiossa painotetaan, että ellei *kosketusta* viholliseen ole on se *otettava ja säilytettävä*. Taistelupartioiden hyökkäyksillä lähestyvän vihollisen sivustoihin ja selustaan on pyrittävä *tuottamaan tappioita, lamauttamaan* sitä henkisesti ja *häiritsemään* huoltoa ja yhteyksiä. Tukikohtien puolustustaisteluun liittyen valmistaudutaan reservillä *tuhoamaan* vihollinen vastahyökkäyksillä.⁸⁷ Jalkaväen taisteluopas V osan harva puolustus osiossa todetaan, että tukikohtien väliin tunkeutunut vihollinen on *tuhottava* vastahyökkäyksillä tai rajoitettava sen toimintaa, *kulutettava* sitä ja *säilytettävä kosketus*, jotta vihollisen *lyöminen* pataljoonan reservin kanssa on mahdollista. Kun *kosketus* viholliseen on saatu, vihollista on *häiritävä* partioin ja *kulutettava* ylläköin.⁸⁸

Upseerin käsikirja osa III:n mukaan puolustuksen järjestelyt laajoilla korpialueilla perustuvat etäällä toisistaan sijaitsevista tukikohdista. Korpiolosuhteissa ei taistella niinkään alueesta kuin vihollisen elävän voiman *tuhoamisesta*. Kaistojen ollessa laajat pataljoonan reserviksi valitaan tavallisesti komppania ja sen tehtävänä on suorittaa vastatoimenpiteet vihollisen *lyömiseksi* sekä vahvojen partioiden *karkoittamiseksi* ja *tuhoamiseksi*.⁸⁹

Upseerin käsikirja osa III:n mukaan selusta käsittää, sen osan joukon vastuualueesta, joka ei kuulu puolustusasemaan. Selustan suojaamisella tarkoitetaan selustaan kohdistuvien vihollisen tiedustelu- ja häirintätoimenpiteiden *estämistä* ja hyökkäyksen *torjuntaa*.⁹⁰

Jalkaväen taisteluopas V osan asemasota osiossa mainitaan joukkojen tehtävinä vihollisen tiedustelun *torjunta*, vankien sieppauksen *estäminen* sekä vihollisen sissitoiminnan *torjunta* selustassa. Lisäksi tehtävänä todetaan myös joukkojen *vaihto* puolustuslinjaan ajoittain tai määrääjain enintään pataljoona kerrallaan.⁹¹

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osan puolustus asutuskeskuksessa osassa todetaan, että ellei vihollisen hyökkäystä ole saatu *torjutuksi* jo asutuskeskuksen ulkopuolella, on *estettävä* viholl-

⁸⁶ Upseerin käsikirja osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 184.

⁸⁷ Kenttäohjesääntö II osa (KO II), Helsinki 1954, ss. 132–133.

⁸⁸ Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas), Helsinki 1954, ss. 203–204.

⁸⁹ Upseerin käsikirja osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 186, 190.

⁹⁰ Upseerin käsikirja osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 199. Määritelmä *selustan suojaamiselle*.

⁹¹ Kenttäohjesääntö II osa (KO II), Helsinki 1954, s. 135, 137 - 138.

lisen pyrkimys tunkeutua asutuskeskuksen sisäosissa oleviin hallitseviin kohtiin.⁹² Jalkaväen taisteluopas V osa toteaa asutuskeskuksen puolustus osiossa, että vihollisen murtautuessa komppanian taisteluasemaan on se *tuhottava* tai *karkoitettava* vastahyökkäyksillä. Tarvittaessa *irroitetaan* lisää miehiä muualta. Ellei vihollista onnistuta *tuhoamaan* tai *karkoittamaan* on *rajoitettava* sen eteneminen ja *estettävä* sen pääsy hallitseviin rakennuksiin.⁹³

Puolustuksen järjestely rannikolla ja sisävesistöllä osiossa Upseerin käsikirja III määrittelee puolustaville joukoille tehtäviksi *torjua* vihollisen hyökkäykset ja *tuottamaan tappioita* jo kaukana vesialueella. Ellei maihinnousua kyetä *torjumaan*, käytetään voimat vihollisen levittäytymisen ja vahvennusten tulon *estämiseen*, kunnes vastahyökkäykseen on riittävästi voimaa.⁹⁴ Kenttäohjesääntö II osa toteaa vesistölinjojen puolustuksesta, että mikäli puolustus joudutaan järjestämään etäälle rantalinjasta, on varmistusosastojen tehtävänä tähystys, hälytys ja heikohkojen hyökkäysyritysten *torjuminen*.⁹⁵

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osan pataljoonan vaihto osiossa mainitaan, että ylempi johto määrää, minkä tai millä kaistalla puolustavan joukon pataljoona *vaihtaa*.⁹⁶ Komppanian vaihto osiossa, Jalkaväen taisteluopas V osa toteaa, että pataljoonan komentaja määrää millä kaistalla puolustavan osaston komppania *vaihtaa*.⁹⁷

Kenttäohjesääntö Yleinen Osa toteaa strategisen puolustuksen suoritus osiossa, suojajoukkojen tehtäviksi keskitysten *suojaaminen*, *ajan hankkiminen* niiden suoritusta ja omia vastatoimenpiteitä varten ja vihollisen *kuluttaminen*. Päävoimien keskittäminen puolustusvyöhykkeille, joilta *siirrytään* käskettyyn ryhmytykseen. Tilanteen vakauttaminen on etumaisen puolustusvyöhykkeen päämääränä. Se tapahtuu *pysäyttämällä* vihollisen eteneminen ja *torjumalla* sen paikalliset hyökkäykset ja *hankkimalla aikaa* syvyydessä tapahtuville puolustusvalmisteluille. Mitä kauemmin etumainen puolustusvyöhyke voidaan *pitää*, sitä pidemmälle valmistelut syvyydessä saadaan. Missä olosuhteet sallivat, suoritetaan etumaisen puolustusvyöhykkeeseen liittyvät sotatoimet hyökkäyksellisesti *tuhoamalla* vyöhykkeen eteen pysäytetty vihollinen tai *tuottamalla* sille *tappioita*. Ratkaisut on saatava nopeiksi, jotta voimia voidaan *irrottaa* ja *siirtää* uusiin tehtäviin. Sotatoimien päämääränä on vihollisen *tuhoaminen* ja *kuluttaminen*

⁹² Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II), Mikkeli 1955, s. 233.

⁹³ Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas), Helsinki 1954, s. 209.

⁹⁴ Upseerin käsikirja osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 192.

⁹⁵ Kenttäohjesääntö II osa (KO II), Helsinki 1954, s. 139.

⁹⁶ Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II), Mikkeli 1955, s. 239.

⁹⁷ Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas), Helsinki 1954, s. 216. *Vaihto* käsite esiintyy vain puolustuksen joukkojenvaihto-osioissa.

ja käskettyjen puolustusvyöhykkeiden *pitäminen*. Reserviä käytettäessä on puolustukseen sidottujen joukkojen päätehtäväksi saattaa muodostua hyökkäysjoukkojen keskitysalueiden *suojaaminen*.⁹⁸

Kenttäohjesääntö Yleinen Osa jatkaa toteamalla, että vihollisen hyökkäyskiilan kärkeä *kulutetaan ja hidastetaan* jatkuvasti puolustusasemista ja – keskuksista sekä sivuilta tulella, sekä reservien iskuilla. Syntyneet murtoalueet pyritään supistamaan kapeiksi *pitämällä* murtoalueen sivuilla olevat puolustusaseman osat ja *rajoittamalla murrot* syvyydessä puolustuskeskusten ja sulkuasemien avulla. Mikäli tilanne sallii *irrotetaan* joukkoja vähemmän tärkeistä suunnista. Painopistesuunnan sivussa vihollinen pyritään *pysäyttämään* teiden ja etenemisurien suunnissa puolustusasemia ja – keskuksia käyttäen.⁹⁹

3.1.3. Viivytystaistelussa

Kenttäohjesääntö II osa toteaa viivytyksessä osiossa, että kun tilanne on muodostunut kaistalla sellaiseksi, että se uhkaa johtaa epäedulliseen ratkaisuun, on joukkojen turvauduttava suunnitelmalliseen, taistellen tapahtuvaan uusiin peräkkäisiin aseisiin siirtymiseen, *viivytykseen*. Yleisenä tarkoituksena on oman toimintavapauden saavuttaminen tai lisääminen, voimien *irroittaminen* muihin tehtäviin sekä *ajan voittaminen* uusien toimintasuunnitelmien toteuttamista varten. Päämäärinä mainitaan *edellytysten luominen vihollisen tuhoamiseksi, osatappioiden tuottaminen* sekä vihollisen *kuluttaminen* ja ainakin vihollisen etenemisen *pysäyttäminen* sille epäedullisiksi muodostetuissa olosuhteissa. Joukkojen tehtäviä suunniteltaessa on huomioitava aikavoiton tarve, sivusta vastuut, välirajojen *varmistaminen, irtautuminen* sekä rintamavastuu ja joukkojen siirrot.¹⁰⁰

Tietoja viivytyksestä osiossa, Upseerin käsikirja osa III:ssa todetaan, että viivytyksessä ja – linjoissa taistelu suoritetaan puolustuksen periaatteita noudattaen, ratkaisutaisteluun kuitenkin ryhtymättä. Puolustuksesta poiketen määritetään joukoille viivytystaisteluun liittyen erilisiä tehtäviä, kuten *hankittava aikavoitto* viivytyksalueen takarajaan mennessä, *irtautuminen* käskystä tai aikavoiton saavuttamisen jälkeen, vihollisen *kuluttaminen*, vastahyökkäyksellä vihollisen *tuhoaminen, vetäytyminen, saumaosastolla suojaaminen, kosketuksen säilyttäminen,*

⁹⁸ *Kenttäohjesääntö Yleinen Osa* (KO yl), Helsinki 1958, s. 71, 73–77.

⁹⁹ *Kenttäohjesääntö Yleinen Osa* (KO yl), Helsinki 1958, s. 78, 80–81.

¹⁰⁰ *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, ss. 154–155, 161–163. *Viivyttää* määritelmä: suunnitelmallinen, taistellen tapahtuva uusiin peräkkäisiin aseisiin siirtyminen.

vihollisen *harhauttaminen*, *ottaa yhteyttä* omien joukkojen irtauduttua sekä *hidastaa* vihollisen etenemistä. Komppanian tehtävänä voi olla *viivyttäminen* omalla viivytykskaistalla.¹⁰¹

Jalkaväen taisteluopas V osan viivytyks luvussa todetaan, että komppanian tehtävänä voi olla viivytykslinjan *puolustaminen*, *viivyttäminen* omalla kaistalla, toiminta reservinä taikka hyökkäyksen suorittaminen. Komppania *ryhmitetään* siten, että reservillä voidaan *rajoittaa* läpi *murtautuneen* vihollisen etenemistä, linjan *miehittämistä*, irtautumisen *tukemista* ja viivytykslinjan takaisin *valtausta*. *Irtautuminen* on suoritettava salassa vihollista *harhauttaen*. Varmistusosastojen tehtävänä on vetäytyvien joukkojen *vastaanotto* ja opastaminen. Vihollisen hyökätessä se *torjutaan* kuin puolustuksessa. Viivytykslinjan takana ja sivuilla olevat *tuottavat* viholliselle *tappioita*. Vastaanottolinjalla vihollinen on *pysäytettävä* ajan hankkimiseksi irtautuville joukoille. Komppanian *vetäytyessä* ottavat johtajat yhteyden päällikköön komppanian *ryhmittämiseksi* seuraavaan viivytykslinjaan. Komppanian päällikkö järjestää taistelupartioiden väijytyksiä *häirintätehtäviin* *hidastamaan* vihollista ja jatkuvan *kosketuksen säilyttämiseksi*.¹⁰²

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osan viivytyks osiossa todetaan, että viivytyksasemien välillä olevia viivytykslinjoja on *pidettävä* käskettyyn irtautumishetkeen saakka tai kunnes käsketty *aikavoitto* on saavutettu. Pataljoona *siirtyy* viivytykseseen saamansa käskyn mukaan puolustuksesta.¹⁰³ Viivytyksaseman on oltava metsäinen, ettei vihollinen pääse seuraamaan irtautuneita joukkoja laajalla rintamalla, vaan sen on pakko seurata harvoja teitä, jotka voidaan *sulkea* pienillä osastoilla. Pataljoonan reservillä on oltava mahdollisuus, *rajoittaa* *murtautuneiden* vihollisosastojen eteneminen ja vastahyökkäyksen vihollisen *lyömiseksi*. Vihollisen hyökkäyksen *torjunta* suoritetaan kuten puolustuksessa. Sen etummaisat osat *lyödään* linjan edessä keskitetyllä tulella. Vihollisen hyökkäys pyritään *pysäyttämään* taisteluilla tukikohta tukikohdalta.¹⁰⁴

Torjutun hyökkäyksen jälkeen voidaan joukkojen säästämiseksi *siirtää* joukkoja taempaan oleviin tukikohtiin. Viivytyksen tehokkaan suorituksen edellytyksenä on reservin jatkuva *varaaminen* ja joustava voimien *irroittaminen* uhanalaisten kohtien ulkopuolelta. Pataljoonan komentajan on pyrittävä helpottamaan alayksiköiden irtautumista *miehittämällä* reservillä tai *irroitetuilla* varareserveillä vastaanottolinjan. Vastaanottolinjan on pyrittävä *estää* vihollista

¹⁰¹ *Upseerin käsikirja* osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, ss. 204–211.

¹⁰² *Jalkaväen taisteluopas V osa* (Jvtst-opas), Helsinki 1954, s. 224, 226–229.

¹⁰³ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, s. 242. *Aikavoiton saavuttaminen* (hankkiminen) käsite esiintyy vain viivytyksitaistelussa.

¹⁰⁴ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 244–245.

saamasta haltuun vetäytymiselle tärkeitä maastonkohtia. Jos pataljoonan *irtautuminen* tapahtuu vihollisen painostamatta, jätetään asemaan *kosketuksenpitoa* ja *häirintää* varten partioita. Pataljoonan jälkijoukko *suojaa* pääosan siirtymisen seuraavaan viivytykslinjaan. Pataljoona *vetäytyy* taemman viivytykslinjan läpi ylemmän johdon määräämissä paikoissa. Komentajan on hyvissä ajoin *otettava yhteys* tällaisten kohtien miehitysjoukon johtajaan. Reservi pataljoonan tehtävinä viivytyksessä ovat hyökkäysten suorittaminen vihollisen *lyömiseksi*, *kuluttamiseksi* tai etenemisen *pysäyttämiseksi*, viivytyksaseman tai -linjan *miehittäminen*, sivustan ja selustan *suojaaminen* sekä *maahanlaskuntorjunta* tai rajoittaminen.¹⁰⁵ Vihollista *harhautetaan pitämällä* jatkuvaa *kosketusta*. Suunnitelmallisella toiminnalla aikaan saaduissa tilanteissa voidaan viholliselle *tuottaa tappioita*.¹⁰⁶

Kenttäohjesääntö II osa toteaa viivytyksen suoritus osiossa, että heikot hyökkäykset *torjutaan* ja paikalliset murrot *lyödään* takaisin vastahyökkäyksillä, ellei *aika voittoa* on *saavutettu*. Ratkaisutaisteluun ei ryhdytä. *Irtautuminen* suoritetaan kun viholliselle on *tuotettu tappioita* ja ensimmäiset hyökkäykset on *torjuttu*. Viivytyksasemien välimaastossa erikseen määrätty joukot *viivyttävät* ja *harhauttavat* vihollista *pitäen* yllä jatkuvaa *kosketusta*. Saarretuksi joutuneen joukon on valmistauduttava *murtamaan* saartorengas. Vihollisen maahanlaskut tai maihinnousseet joukot on *tuhottava* tai saarrettava.¹⁰⁷ Yleistä osiossa todetaan, että kun on käynyt ilmeiseksi, ettei taistelua jatkamalla voida saavuttaa päämäärää tai sen jatkaminen johtaa epäedulliseen ratkaisuun on toimintavapauden saavuttamiseksi *vetäydyttävä*. *Vetäytyminen* tehdään niin kauas että joukkojen ryhmittäminen uutta toimintaa varten on mahdollista.¹⁰⁸

3.1.4. Jalkaväkijoukkojen käytössä

Kenttäohjesääntö Yleinen Osa maavoimia käsittelevä osio toteaa, että jalkaväen tehtävänä on vihollisen *lyöminen* viimeistään lähitaistelussa sekä sissitoiminnassa. Jalkaväki pyrkii *valtaamalla* maastoa tai *pitämällä* sitä *hallussaan lyömään* vihollisen ja siten *luomaan edellytykset* omalle toiminnalle ja riistämään vihollisen toimintamahdollisuudet.¹⁰⁹ Kenttäohjesääntö Yleinen Osa jatkaa toteamalla, että maavoimien täydennysjoukkoja ovat täydennysprikaatit ja jalkaväen täydennyspataljoonat. Kotialueella olevia täydennysjoukkoja voidaan tarvittaessa käyttää maahanlaskujen ja sissitoiminnan *torjuntaan*.¹¹⁰ Hallinto osiossa todetaan, että soti-

¹⁰⁵ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 245–249.

¹⁰⁶ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, s. 258.

¹⁰⁷ *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, s. 172, 174.

¹⁰⁸ *Kenttäohjesääntö II osa* (KO II), Helsinki 1954, s. 179

¹⁰⁹ *Kenttäohjesääntö Yleinen Osa* (KO yl), Helsinki 1958, s. 25.

¹¹⁰ *Kenttäohjesääntö Yleinen Osa* (KO yl), Helsinki 1958, s. 31.

laallisista tehtävistä, kuten tärkeiden kohteiden vartioinnista, maahanlaskujen ja mahdollisten muiden hyökkäysten *torjunnasta* ja niiden vaatimista valmistelutöistä vastaavat yhtymät.¹¹¹ Sotamarssin suoritus osiossa, Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa toteaa, että on välttämätöntä *ottaa ja säilyttää kosketus* viholliseen, jotta omaa toimintaa edistävien tietojen saanti sen sijainnista, vahvuudesta ja toiminnasta olisi mahdollista. Pataljoonan toimiessa marssilla etujoukkona sen tehtävänä on päävoimien *turvaaminen* tiedustelu- ja *varmistustoimenpitein*, heikokojen vihollisvoimien *lyöminen* ja *edellytysten luominen* päävoimien taisteluun *ryhmittymiselle*. Tärkeää tällöin on maastonkohtien *valtaaminen* ja niiden *hallussa pito* päävoimien toiminnan edistämiseksi. Jos kohdattua vihollista ei saada *tuhotuksi* tai vastarintaa *murretuksi*, pataljoona *suojaa* taempien joukkojen ryhmittymisen hyökkäykseen ja *tukee* niiden hyökkäystä. Vetäytymismarssilla pataljoona voi joutua toimimaan jälkijoukkona, jolloin sen tehtävänä on isomman joukon vetäytymisen *turvaaminen*.¹¹² Jalkaväen taisteluopas V osa toteaa komppania kärkekomppaniana osassa, että toiminnan tarkoituksena on *turvata* takana tulevan osaston marssi, *murtaa* heikonlainen vihollisvastarinta ja *luoda edellytykset* pataljoonan taistelutoiminnalle.¹¹³ Upseerin käsikirjan osa III:n, komppanian tilanteen arvostelu osiossa todetaan, että komppanian päällikön on selvitettävä miten vihollinen *lamautetaan* tai *tuhotaan*.¹¹⁴

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa määrittelee, että *maahanlaskuntorjunnassa* vihollinen on pyrittävä *tuhoamaan* maahanlaskualueella tai silloin, kun se on vielä hajallaan maahanlaskualueella. Pataljoonan komentajan on määrättävä etukäteen mille alueille torjuntajoukkojen on *valmistauduttava* toimimaan. Reservin hyökkäyksellä on *estettävä* vihollisen pääsy tärkeään suuntaan, vihollisen kokoontuminen ja vihollisen valtaaman alueen laajeneminen. Reservinä pataljoonan tehtäviin voi kuulua *varautuminen* maahanlaskujen *torjuntaan*.¹¹⁵

Jalkaväen taisteluopas V osan maahanlaskuntorjunta osiossa määritetään komppanialle tehtäväksi vihollisen maahanlaskun *torjunta*, sen rajoittaminen taikka maahanlasketun vihollisosaston *tuhoaminen*. Torjunnassa vihollinen on *tuhottava* maahanlaskualueella tai viimeistään, kun se maahan laskeuduttuaan on vielä hajallaan maahanlaskualueella. Ellei *torjunta* tai hyökkäys onnistu on vihollisen osastojen kokoontuminen *estettävä*.¹¹⁶ Maahanlaskuntorjunta osiossa Upseerin käsikirja osa III toteaa paikallispuolustuksen joukkojen tehtäväksi *tuottaa*

¹¹¹ *Kenttäohjesääntö Yleinen Osa* (KO yl), Helsinki 1958, s. 43.

¹¹² *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, ss. 76–78.

¹¹³ *Jalkaväen taisteluopas V osa* (Jvtst-opas), Helsinki 1954, s. 84.

¹¹⁴ *Upseerin käsikirja* osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, ss. 69–70.

¹¹⁵ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa* (JvO II), Mikkeli 1955, s. 262, 269–270. Maahanlaskuntorjunnan määrittely.

¹¹⁶ *Jalkaväen taisteluopas V osa* (Jvtst-opas), Helsinki 1954, s. 233.

tulella ja iskuilla *tappioita* viholliselle jo laskeutumisvaiheessa, pitää joukot tulen alla ja *estää* niiden kokoontuminen ja ryhmittymisen sekä rajoittaa maahanlaskualue pieneksi. Reservien tehtävänä on vastahyökkäyksillä *tuhota* maahanlasketut joukot ja *vallata* maahanlaskupaikka.¹¹⁷

4. JOHTOPÄÄTÖKSET JA KOOTUT TUTKIMUSTULOKSET

4.1. Jalkaväkijoukkojen tehtävätaksonomia 1950-luvulla

1950-luvulla käytetyt jalkaväkijoukkojen tehtävätaksonomian käsitteet ovat luokiteltu seuraavissa alaluvuissa ja luetteloitu liitteessä käsitteiden ilmentyminen ja esiintyminen lähteissä (liite 4). Käsitteiden lähdekohtaiset määritelmät on esitetty liitteissä käsitteiden määritelmät (liite 5) ja lähteiden ”käsitteitä ja määritelmiä” – luettelot (liite 1). Käsitteet on luokiteltu taistelulajeittain ja organisaatioittain liitteissä (liite 6–8).

4.1.1. Tutkimuksen käsittekartat

Tutkimuksen käsittekartat on laadittu edellä kuvattujen lähteiden tekstien ja liitteiden pohjalta. Käsitteet ovat jaoteltu kahteen taulukkoon niiden ilmentymisen ja esiintymisen (liite 4) sekä määritelmien (liite 5) mukaisesti. Käsittekartoista on johdettu käsitteiden määrällinen luokittelu. Kuten johdanto-osiossa on mainittu, ei tarkasteltavia käsitteitä määritelty etukäteen vaan niiden on annettu ilmetä tekstistä tutkimuksen edetessä. Käsitteiden ilmentyminen on esitetty taulukossa lähteittäin taistelulajeihin sidottuina. Käsitteiden määritelmät – taulukossa on kirjattu lähteessä esiintyvä määritelmä käsitteelle tai taistelulajien asiayhteys, jossa käsite tekstissä esiintyy.

Lähteissä esiintyvät tehtäväkäsitteet on valittu tarkastelun piiriin seuraavasti. Käsite on ollut jalkaväkijoukolle annetussa *sovellusesimerkin tehtävässä* (liite 2 ja liite 3), tehtäväkäsite on *määritelty* lähteen *käsiteluetelossa* (liite 1), käsite on *määritetty tekstissä tehtäväksi* jalkaväkijoukolle tai käsitettä on käytetty tekstissä *kuvaamaan* jalkaväkijoukon *tehtävän toteuttamista, päämäärän tai tavoitteen saavuttamista* sekä toiminnan vaiheen *toimeenpanoa*.

¹¹⁷ *Upseerin käsikirja* osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 215, 216.

4.1.2. Käsitteiden ilmentyminen ja esiintyminen lähteissä

Lähdemateriaalista ilmeni tarkasteltavia käsitteitä 49 kappaletta. Eri sanamuodoin tai lisämäärein esitettyjä käsitteitä on tarkasteltu yhdessä. Muutamia käsitteitä, eri sanoin esitettynä, mutta samaa määritelmänmukaista toimintaa tarkoittavina, on tarkasteltu niin ikään yhdessä. Käsitteiden luokittelutaulukot ovat tutkimuksen liitteenä.

Lähdemateriaalin käsitteet voidaan jakaa esiintymisen (liite 6) mukaisesti *yleisimpiin*, *yleisiin* ja *harvoihin* käsitteisiin. Yleisimpiin käsitteisiin (15) on luokiteltu ne tehtäväkäsitteet, jotka esiintyvät kaikissa viidessä lähdeteoksessa. Yleisiin käsitteisiin (27) ne käsitteet, jotka esiintyvät vähintään kolmessa lähteessä ja harvoihin käsitteisiin (7) on luokiteltu käsitteet, jotka esiintyvät enintään kahdessa lähdeteoksessa. Jaottelu ei ilmennä käsitteiden esiintymisfrekvenssiä vaan, että niitä on käytetty tehtäväkäsitteen mukaisesti lähteessä.

Taistelulajeittain tarkasteltuna (liite 7) käsitteiden määrällinen esiintyminen voidaan esittää edellä mainitun jaon mukaisesti. Hyökkäyksessä käsitteet jakautuvat yleisimpiin käsitteisiin (3), yleisiin käsitteisiin (21) ja harvoihin käsitteisiin (18). Puolustuksessa käsitteet jakautuivat yleisimpiin (4), yleisiin (14) ja harvoihin (17) käsitteisiin. Vastaavasti viivytyksessä käsitteet jakautuivat yleisimpiin (3), yleisiin (11) ja harvoihin (19) käsitteisiin. Huomioitavaa tarkastelussa on se, että osaa käsitteistä ei käytetä taistelulajien osuuksissa ollenkaan. Käyttämättömät käsitteet jakautuvat taistelulajeittain siten, että hyökkäyksessä ei käytetty (7), puolustuksessa (14) ja viivytyksessä (16) käsitettä kaikista tarkasteltavista käsitteistä. Huomioitavaa on myös yksityiskohta, että taistelulajeja itsessään, *hyökkää*, *puolustaa* tai *viivyyttää*, on käytetty tehtäväkäsitteinä lähdeteoksissa.

Hyökkäyksessä esiintyvät yleisimmät käsitteet ovat: *valtaa* ja *ottaa haltuun*, *murtautuu* ja *murtaa* sekä *varmistaa*. Hyökkäyksen yleisistä käsitteistä neljässä lähdeteoksessa käytettiin käsitteitä *suojaa* tai *turvaa*, *tuhoaa*, *jatkaa*, *etenee*, *lyö*, *irtautuu* tai *irroitetaan*, *vyöryttää* sekä *puhdistaa*.

Puolustuksessa esiintyvät yleisimmät käsitteet ovat *rajoittaa murrot* tai *rajoittaa eteneminen*, *lyö*, *torjuu* sekä *tuhoaa*. Puolustuksen yleisistä käsitteistä neljässä lähteessä käytettiin käsitteitä: *ryhmittyy* tai *ryhmittää*, *pitää* tai *pitää hallussaan*, *vaihtaa*, *irtautuu* tai *irroitetaan*, *kuluttaa*, *säilyttää kosketuksen* tai *ottaa kosketuksen* sekä *vahventaa*.

Vastaavasti viivytyksessä yleisimmät käsitteet ovat: *hankkii aikavoiton, kuluttaa* sekä *vetäytyy*. Viivytyksen yleisistä käsitteistä neljässä lähdeoteoksessa käytettiin käsitteitä: *viivyttää, irtautuu* tai *irroitetaan, harhauttaa* tai *verhoaa* sekä *säilyttää kosketuksen* tai *ottaa kosketuksen*.

Organisaatioittain tarkasteltuna (liite 8) voidaan todeta, että prikaatin yhteydessä käytettiin (20), pataljoonan yhteydessä (41), komppanian yhteydessä (43) ja yleisesti jalkaväkijoukoilla (47) käsitettä kaikista tarkasteltavista käsitteistä. Prikaatin yhteydessä, vähintään kahdessa teoksessa tai taistelulajissa, käytettiin käsitteitä: *torjuu, tuhoaa* sekä *valtaa* tai *ottaa haltuun*. Muut prikaatin yhteydessä mainitut käsitteet esiintyivät vain yhdessä lähdeoteoksessa tai taistelulajissa. Vastaavasti pataljoonan yhteydessä, vähintään kolmessa lähteessä tai taistelulajissa, käytettiin käsitteitä: *torjuu, säilyttää* tai *ottaa kosketuksen, siirtyy* tai *siirtää, pitää* tai *ottaa yhteyttä, valtaa* tai *ottaa haltuun*, sekä *harhauttaa* tai *verhoaa*. Muut pataljoonan yhteydessä esiintyneet käsitteet ilmenivät enintään kahdessa lähteessä tai taistelulajissa. Komppanian yhteydessä käytetyt käsitteet, jotka esiintyivät vähintään kolmessa lähdeoteoksessa tai taistelulajissa, ovat *valtaa* tai *ottaa haltuun, torjuu, ryhmittyy* tai *ryhmittää, pitää* tai *ottaa yhteyttä, säilyttää* tai *ottaa kosketuksen, tukee, miehittää, lyö* sekä *hyökkää*. Muut komppanian yhteydessä esiintyvät käsitteet ilmenivät enintään kahdessa lähteessä tai taistelulajissa.

4.1.3. Yleisimpien käsitteiden määrittelystä

Tässä alaluvussa tarkastellaan yleisimpien käsitteiden määritelmiä. Luokittelun mukaisesti yleisimpiin käsitteisiin (15) on luokiteltu ne tehtäväkäsitteet, jotka esiintyvät kaikissa viidessä lähdeoteoksessa. Yleisimmät käsitteet ovat: *valtaa* tai *ottaa haltuun, murtaa* tai *murtautuu, tuhoaa, suojaa* tai *turvaa, torjuu, lyö, siirtyy* tai *siirtää, pitää* tai *pitää hallussaan, varmistaa, tuottaa tappioita, rajoittaa murrot* tai *rajoittaa eteneminen, hankkii aikavoiton, irtautuu* tai *irroitetaan, kuluttaa* ja *vetäytyy*. Käsitteiden tarkastelussa huomioidaan ovatko käsitteet ymmärrettäviä, ristiriidattomia, kattavia ja poissulkevia. Tutkimuksen kaikkien käsitteiden lähdekohtaiset määritelmät ovat esitetty liitteissä käsitteiden määritelmät (liite 5) ja lähteiden ”käsitteitä ja määritelmiä” – luettelot (liite 1).

Valtaa tai *ottaa haltuun* käsitettä lähdeotokset tarkastelevat samasta näkökulmasta. Keskeisenä määrittäjänä on fyysinen maastonkohta, -alue tai taisteluasema(t), joihin tehtävä viittaa. Kenttäohjesääntö II osa täydentää aluevaltauksen olevan vihollisen lyömisen seurausta ja toimintaa, jolla parannetaan paikallista taistelutilannetta. Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa, niin

ikään, täydentää määritelmää toteamalla, että maastonkohdan valtaaminen tai haltuun ottaminen edistää muuta toimintaa. Käsitettä on käytetty kaikissa taistelulajeissa.

Murtaa tai *murtautuu* käsite, on kaikissa lähteissä määritetty vihollisen asemien, -joukkojen tai -ryhmittymien liittyväksi toiminnaksi. Tehtäväkäsitteen lopputulevana oleva murto on määritetty, Kenttäohjesääntö II ja Jalkaväen taisteluohjesääntö II osassa, olevan puolustusaseman osan valtaaminen tai aseman läpi tunkeutuminen. Käsitettä on käytetty ensisijaisesti hyökkäyksessä ja viivytyksessä irtautumisen yhteydessä. Puolustuksessa käsitettä ei ole käytetty. Käsite on ymmärrettävä, ristiriidaton ja sen mukainen tehtävä on mitattavissa murron tai läpätunkeutumisen onnistumisen kautta.

Tuhoaa käsitettä on käytetty kaikissa taistelulajeissa. Sen keskeisenä määrittäjänä on vaikutuksen kohdistuminen vihollisen taisteluvoimaan, -joukkoon tai – organisaatioon sekä -laitteisiin tai – aseisiin. Kenttäohjesääntö II osa täydentää käsitettä määrittämällä sen vihollisen saattamiseksi tilaan, jossa taistelun jatkaminen on toivotonta. Sotilaskielen sanakirja vuodelta 1953 määrittää tuhoamisen: vihollisen elävän voiman taistelukyvyttömäksi tekeminen sekä sen taisteluvälineiden, linnoitus- jne laitteiden ruhjominen.¹¹⁸ Käsite on selkeästi ymmärrettävissä lähdeteoksissa mutta kattavaa määritelmää, milloin vihollisorganisaatio on taistelukyvyttömän tai toivotottomassa tilassa, ei ole.

Suoja tai *turva* käsite esiintyy kaikissa taistelulajeissa. Sotilaskielen sanakirja vuodelta 1953 määrittää termit *suojaaminen*: erillisinä tai muihin toimintoihin liittyvinä suoritettavat, aseiden käyttöön perustumattomat toimenpiteet vihollisen taisteluvälineiden vaikutuksen estämiseksi ja vähentämiseksi sekä *turvaaminen*: vihollisvaikutuksen estämiseksi ja vähentämiseksi suoritettavat taistelun, varmistuksen, hämäyksen, miinanraivauksen ja suojelun yhteisnimitys.¹¹⁹ Lähdeteoksissa tehtäväkäsitettä on käytetty varsinaisen (taistelu)toiminnan mahdollistamiseksi suojaamalla tai turvaamalla sivustat, selusta, joukkojen siirrot ja keskitykset. Keskeisintä määritelmässä ovat vihollisvaikutusten vähentäminen omaan joukkoon tai toimintaan. Ymmärrettävyyden osalta määritelmät ovat ristiriitaisia. Toisaalta painotetaan taistelujoukkojen käyttöä eri suunnissa kun samalla Upseerin käsikirja toteaa sen olevan vihollisen tiedustelu ja -häirintä toiminnan torjumista. Käsite ei täysin poissulje *varmistaa* käsitteen käyttöä.

¹¹⁸ Oinonen, Väinö J. *Sotilaskielen sanakirja, II osa*, 1953: Tuhoaminen.

¹¹⁹ Oinonen, Väinö J. *Sotilaskielen sanakirja, II osa*, 1953: Suojaaminen, Turvaaminen.

Torjuu käsitteellä vastataan kaikissa lähteissä vihollisen toimintaan. Vihollisen toimintaan (hyökkäyksiin) ja vihollisjoukkoihin vaikutetaan torjunnassa tulella, joukkojen käytöllä tai joukkojen ryhmittämisellä toiminta-alueelle. *Maahanlaskuntorjunta* esiintyy kaikissa lähteissä ja se määritetään erikseen seuraavasti: vihollinen on tuhottava maahanlaskuhetkellä tai viimeistään, kun se maahan laskeuduttuaan on vielä hajallaan maahanlaskualueella. Torjunta käsite esiintyy kaikissa taistelulajeissa. Hyökkäyksessä käsite esiintyy toiminnassa tavoitteen saavuttamisen tai murron jälkeen. Sotilaskielen sanakirja vuodelta 1953 määrittää käsitteen torjumisen: vihollisen hyökkäyksen tyrehtyttäminen tulella tai käsikähmässä.¹²⁰ Torjunta voidaan ymmärtää toiminnaksi, jolla pysäytetään tai estetään vihollisen toiminta.

Lyö käsitettä käytetään kaikissa taistelulajeissa. Puolustuksessa käsite korostuu vihollisen hyökkäyksen ”lyömisenä” takaisin, osana puolustustaistelun onnistumista. Hyökkäystaistelussa käsitteelle määritetään vaikutuksen kohteena oleva vihollinen. Viivytyksessä lyöminen korostuu vastahyökkäyksien ja reservien tehtävinä. Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa tarkentaa lyömisen määrittelyä toteamalla, että vihollinen lyödään tulella. Käsite on selkeästi ymmärrettävissä lähdeoksissa mutta kattavaa määritelmää siitä, milloin vihollisorganisaatio on lyöty, puuttuu. Puolustuksessa käsite ei poissulje *torjuu* käsitteen käyttöä.

Siirtyy tai *siirtää* käsite esiintyy kaikissa taistelulajeissa. Sotilaskielen sanakirja vuodelta 1953 määrittää käsitteen siirtyminen: joukon s. sijoituspaikasta toiseen.¹²¹ Lähdeoksissa käsitteeseen liitetyillä määritteillä joukkoja siirretään toiminnan vaiheeseen, valmiuteen, ryhmitykseen, aseisiin tai toiminta-alueelle.

Pitää tai *pitää hallussaan* käsite on kaikissa lähteissä sidottu fyysiseen maastonkohtaan, asemaan, linjaan tai tavoitteeseen. Jalkaväen taisteluopas V osa toteaa että, pidettävä alue on otettava takaisin vastahyökkäyksellä. Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa tarkentaa, että hallussa pidettävät maastonkohdat edistävät muuta (taistelu)toimintaa. Kaikissa lähteissä käsitteen määrittely edellyttää joukkojen käyttöä pidettävällä alueella. Käsitettä käytetään kaikissa taistelulajeissa.

Varmistaa käsite esiintyy kaikissa taistelulajeissa. Sotilaskielen sanakirja vuodelta 1953 määrittää termit *varmistus*: toimenpiteet joukkojen toiminnan turvaamiseksi vihollisen taholta

¹²⁰ Oinonen, Väinö J. *Sotilaskielen sanakirja, II osa*, 1953: Torjumisen.

¹²¹ Oinonen, Väinö J. *Sotilaskielen sanakirja, II osa*, 1953: Siirtyminen.

uhkaavilta yllätyksiltä ja *marssin varmistaminen*: marssirivistön suojaaminen viholliselta.¹²² Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa määrittelee varmistamisen seuraavasti: oman toiminnan turvaaminen vihollisen maa- ja merivoimien yllättäviltä hyökkäyksiltä. Lähdeoteoksissa tehtäväkäsitetä on käytetty varsinaisen (taistelu)toiminnan mahdollistamiseksi varmistamalla sivustat, alueen, yhteydet, välirajat, toiminnan vaiheen ja siirtymiset. Määritelmät edellyttävät joukkojen käyttöä alueella, partiointia ja tähystystä. Käsite ei täysin poissulje *suoja* tai *turvaa* käsitteen käyttöä.

Tuottaa tappioita käsitettä on käytetty kaikissa taistelulajeissa. Käsitteen käyttö on korostunut viivytystaisteluosioissa, jossa halutaan välttää joutumasta puolustuksellisiin ratkaisutaisteluihin. Käsitettä on käytetty puolustuksessa ja hyökkäyksessä joukkojen toimiessa sivusuunnassa, selustassa, taistelupartioina, maihinnousun- tai maahanlaskuntorjunnassa. Käsite on selkeästi ymmärrettävissä mutta määritelmät eivät tarkenna millaisten tappioiden tuottamisesta on kyse. Käsite voidaan tulkita taistelukosketuksen ottamiseksi tai sen ylläpitämiseksi viholliseen ja sitä kautta tavoitteellisesti tekemään materiaali- tai henkilöstötappioita viholliselle.

Rajoittaa murrot tai *rajoittaa eteneminen* käsite esiintyy kaikissa taistelulajeissa. Käsitteen käyttö on korostunut puolustuksessa, jossa sillä vastataan vihollisen toimintaan. Lähdeotokset määrittelevät rajoittamisen tapahtuvan taisteluasemissa, syvyys- ja leveys suunnassa, tulella ja sulkuasemien sekä puolustuskeskusten avulla. Hyökkäyksessä ja viivytyksessä käsitteeseen liitetään määritteet; vastahyökkäyksellä ja reservien käytöllä.

Hankkii aikavoiton käsitettä käytetään ensisijaisesti viivytystaisteluosioissa. Sotilaskielen sanakirja vuodelta 1953 määrittää termin *ajanvoitto*: esim vihollista viivyttämällä saatu aika puolustuksen järjestämistä tai hyökkäyksen käyntiinpanoa varten.¹²³ Lähdeoteoksissa käsitteeseen liittyy määritelmiä; ennen takarajaa, uusien toimintasuunnitelmien toteuttamista varten, viivytyslinjalla, joukkojen taistelulla ja puolustusvalmisteluille.

Irtautuu tai *irroitetaan* käsite esiintyy kaikissa taistelulajeissa. Sotilaskielen sanakirja vuodelta 1953 määrittää termin *irtaantuminen*: joukon suunnitelmallinen erkaneminen taistelusta, viivytysasemasta ja yleensä kosketuksesta uuteen tehtävään siirtymistä varten.¹²⁴ Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa määrittelee termin *irtaantuminen*: joukon suunnitelmallinen erkaneminen taistelusta tai viivytysasemasta tai – linjasta ja yleensä kosketuksesta. Lähdeoteoksissa

¹²² Oinonen, Väinö J. *Sotilaskielen sanakirja, II osa*, 1953: Varmistaminen, marssin varmistaminen.

¹²³ Oinonen, Väinö J. *Sotilaskielen sanakirja, I osa*, 1953: Ajanvoitto.

¹²⁴ Oinonen, Väinö J. *Sotilaskielen sanakirja, I osa*, 1953: Irtantuminen.

viivytyksosioissa käsitteeseen liittyy määritelmiä; aikavoiton saavuttamisen jälkeen, käskystä, kun viholliselle on tuotettu tappioita ja viivytykslinjasta. Puolustuksessa korostuu määritelmät; asemista, naapurijoukkoja vahventamaan, vastahyökkäykseen, reserviksi ja uhanalaiseen suuntaan. Hyökkäyksessä määritelmänä esiintyy; rajoitetun hyökkäyksen tavoitteesta, uuteen tehtävään ja tilanteen vakauttamisen jälkeen.

Kuluttaa käsitettä on käytetty puolustus- ja viivytyksosioissa. Käsitteen määritelmillä vastataan vihollisen hyökkäystoimintaan; puolustusasemista, viivyttämällä, tulella, taistelulla, etumaastossa, reservin käytöllä, tuliylläköillä ja vastahyökkäyksillä sekä iskuilla. Käsite ei esiinny hyökkäystaisteluosioissa. Käsite on ymmärrettävissä mutta määritelmät eivät tarkenna millaisesta kuluttamisesta on kyse. Käsite voidaan tulkita taistelukosketuksen ottamiseksi tai sen ylläpitämiseksi viholliseen ja sitä kautta tavoitteellisesti tekemään materiaali- tai henkilöstötappioita viholliselle. Käsite ei täysin poissulje *tuottaa tappioita* käsitteen käyttöä.

Vetäytyy käsite esiintyy kaikissa taistelulajeissa, korostetusti viivytyksosioissa. Sotilaskielen sanakirja vuodelta 1953 määrittää termin *vetäytyminen*: joukon siirtyminen ryhmittyneenä taaksepäin.¹²⁵ Kenttäohjesääntö II osa täydentää käsitettä määrittämällä termin *vetäytyminen*: rintamavastuussa olevan joukon siirtäminen taaksepäin taistelua välttämällä. Kenttäohjesääntö Yleinen Osa määrittelee termin *vetäytyminen*: yleensä menetetyn toimintavapauden palauttaminen siirtämällä voimat taaksepäin vihollisen välittömän vaikutuksen piiristä ja niiden uudelleen ryhmittäminen syntynyttä tilannetta paremmin vastaavalla tavalla. Lähdeaineistossa käsitteeseen liitetään määritelmiä; viivytyksasemista, puolustuksessa edessä olevat joukot, seuraavaan linjaan, hyökkäysalueelta sekä kun taistelua jatkamalla ei voida saavuttaa päämäärää.

4.2. Käsitteiden käyttö ja määrittely

Tarkasteltaessa 1950-luvun tehtävätaksonomian mukaisia käsitteitä voidaan todeta, että selkeää kokonaisvaltaista käsitteiden luokittelua, niiden yhdenmukaista määrittelyä tai niihin liittyvää toiminnallista vaikutuksellisuutta ei aikakauden lähdeaineista löydy. Kolmessa, tarkasteltavasta viidestä, teoksessa on tehtävätaksonomian mukaisia käsitteiden määritelmiä, jotka sisälsivät vain kuusi tutkimuksen määrittämistä yleisimmistä käsitteistä. Käsitteiden määritelmät on tulkittava niiden asia- ja taistelulajiyhteyden mukaan tekstistä. Lähdeaineistot eivät määrittele tehtäväkäsitteiden yhteydessä niiden vaikuttavuutta tai mitattavuutta. Esimerkiksi *lyö* – tehtävä ei saa numeraalista tai prosentuaalista vaikuttavuus mittaria, jolla tehtävän antaja

¹²⁵ Oinonen, Väinö J. Sotilaskielen sanakirja, II osa, 1953: Vetäytyminen.

tai saaja voi varmentaa tehtävän onnistumisen tai epäonnistumisen. Tehtävätaktiikan onnistumisen edellytys on ollut yhteisen ajattelupohjan ja ymmärryksen löytyminen tavoitteen saavuttamiseksi.

Kokonaisuudessaan jalkaväkijoukkojen tehtävätaksonomian käsitteiden käyttö on ollut 1950-luvulla hyvin kirjavaa. 49 käsitteestä 31 tehtäväkäsitettä on käytetty vähintään neljässä tarkasteltavasta viidestä lähdeoteksesta. Käytettävien käsitteiden suurta määrää voi selittää selkeän, kokonaisvaltaisen ja ohjeistetun tehtävätaksonomian puuttumisella. Tämä ilmenee hyvin esimerkiksi käsitteiden *suojaa*, *turvaa* ja *varmistaa* käytön asiayhteyksistä. Eri sanoilla tarkoitetaan lähes samaa tehtäväkäsitteen mukaista toimintaa.

Taistelulajeittain tarkasteltuna tutkimuksen tehtäväkäsitteistä pääosaa käytetään kaikissa taistelulajeissa. Erikseen hyökkäysoasioissa ei käytetty käsitteitä (7): *vaihtaa*, *puolustaa*, *viivyyttää*, *hankkii aikavoiton*, *hidastaa*, *kuluttaa* ja *pysäyttää*. Puolustusosioissa ei käytetty käsitteitä (14): *tunkeutuu*, *vyörryttää*, *lamauttaa*, *sulkee*, *puhdistaa*, *murtautuu* tai *murtaa*, *avaa tien*, *laajentaa murtoaukkoa*, *aloittaa*, *jatkaa*, *viivyyttää*, *hankkii aikavoiton*, *etenee* ja *varautuu* tai *varaa*. Vastaavasti viivytysoasioissa ei käytetty käsitteitä (16): *katkaisee*, *etenee*, *sitoo vihollisen*, *uhkaa vihollista*, *eristää*, *tunkeutuu*, *vyörryttää*, *vaihtaa*, *lamauttaa*, *karkoittaa*, *vahven-
taa*, *puhdistaa*, *avaa tien*, *laajentaa murtoaukkoa*, *aloittaa* ja *jatkaa*. Tarkastelemalla edellä mainittuja käsitteitä käänteisesti voidaan tulkita myös taistelulajisidonnaiset tehtäväkäsitteet.

Organisaatioiden näkökulmasta käytettävien tehtäväkäsitteiden määrä vähenee organisaation koon kasvaessa. Komppanian osalta tarkasteltavista käsitteistä ei käytetty käsitteitä (6): *eristää*, *tunkeutuu*, *uhkaa vihollista*, *sitoo vihollisen*, *avaa tien* ja *katkaisee*. Pataljoonan osalta ei käytetty käsitteitä (8): *häiritä*, *hidastaa*, *tuottaa tappioita*, *miehittää*, *lamauttaa*, *sulkee*, *uhkaa vihollista* ja *aloittaa*. Prikaatin osalta ei käytetty (29) käsitettä, jotka ovat avattu luokittelu prikaati - liitteessä. Kuitenkin on syytä huomioida, että vaikka käsite ei ollut suoranaisesti kohdennettu tiettyyn organisaatiotyyppiin, käytettiin sitä yleisesti tehtäväkäsitteenä jalkaväkijoukoilla. Tämä mahdollistaa käsitteiden organisaatiosidonnaisuuden tulkinnan haastamisen.

Tehtäväkäsitteiden ilmentyminen lähdeoteoksissa on yhdenmukaista. Ainoastaan seitsemän käsitettä tutkittavista (49) käsitteistä ilmeni vain yhdessä tai kahdessa teoksessa. 42 käsitettä käytettiin vähintään kolmessa teoksessa. Keskeiset yhteiset nimittäjät lähdeoteoksien määrittämille ovat niiden samankaltaisuus ja vertailtavuus. Asiaa voidaan selittää sillä, että ohjesääntöjen kirjoittamiseen on osallistunut samoja henkilöitä tai samoja käsitteiden käyttöperiaattei-

ta sekä kirjoitustapoja on kopioitu vanhemmista teoksista. Todennäköistä kuitenkin on, että koska kirjoittajat ovat samanaikakauden upseereita ja omaavat samankaltaisen kokemuspohjan kirjoittavat he samalla tavalla taktiikasta ja operaatiotaidosta. Lisäksi ohjesääntöjen hyväksyminen on edellyttänyt tarkastusprosessia, jossa niiden tekstiä, kieliasua ja käytettyjä käsitteitä on tarkastettu useamman henkilön toimesta.

4.3. Jatkotutkimuksesta

Kuten alussa todettiin, Maanpuolustuskorkeakoulu ja Maasotakoulu ovat saaneet tehtäväksi tutkia ja kehittää maavoimien joukkojen tehtävätaksonomiaa osana maavoimien taistelutavan uudistusta. Tämän tutkimuksen eteenpäin vieminen, ottamalla kaikki sotien jälkeiset vuosikymmenet aina 1960 luvulta 2010 luvulle mukaan, mahdollistaa jatkotutkimuksella kokonaiskuvan muodostamisen jalkaväen tehtävätaksonomian kehittymisestä Suomessa.

Tämän tutkimuksen käsittekartat mahdollistavat lisätulkintojen tekemisen tutkittujen käsitteiden osalta. Tutkimuksen käsittekartat toimivat työkaluina ja mahdollistavat yksityiskohtaisen määritelmien tarkastelun sekä vertailun valittujen käsitteiden osalta.

Tutkimus ei tarkastellut lähdeteoksista tulkittujen eri käsitteiden esiintymisfrekvenssiä. Esiintymisfrekvenssin tarkastelulla voidaan vahvistaa tai tulkita uudelleen tämän tutkimuksen esiintymislukittelun tuloksia.

Laajempi kokonaisuuden tarkastelu antaa mahdollisuuden käsitteiden muutoshistorian analysoinnille, käsitteiden syy-seuraussuhteiden tulkinnalle aikalaisilmiöinä sekä käsitteiden keskenäisten sidonnaisuuksien tutkimiselle. Käsitteiden vertailu eri aikakausien välillä antaa mahdollisuuden myös taktisten tehtäväkäsitteiden ja operatiivisten tehtäväkäsitteiden muutoshistorian tutkimiselle.

TUTKIELMAN LÄHDELUETTELO

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Puolustusvoimien asiakirjat

Maanpuolustuskorkeakoulu (MPKK):

Ohje Maanpuolustuskorkeakoulussa laadittavista opinnäytetöistä. Helsinki 31.3.2008.

Taktiikan laitoksen ohje opinnäytetöistä (luonnos). Helsinki 16.2.2009.

Opinnäytteet

Sotakorkeakoulun diplomityöt

Liimatta, Hannu. Suomalaisen pataljoonan taktiikan kehitys jatkosodasta alueelliseen puolustukseen. Diplomityö, maasotalinja 42, Helsinki 1993.

Esiupseerikurssien oppilasupseeritutkielmat

Palokangas, Marko. Sissisodasta sissitoimintaan. Sodankäynti- ja taistelumenetelmien kansallinen käsiteanalyysi. EUK:n 61 tutkielma, maasotalinja, Helsinki 2009.

Ohjesäännöt

SUOMI

KENTTÄOHJESÄÄNTÖ II osa (KO II), Helsinki 1954.

Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas), Helsinki 1954.

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II), Mikkeli 1955.

KENTTÄOHJESÄÄNTÖ, Yleinen osa (KO yl), Helsinki 1958.

JULKAISTUT LÄHTEET

Tutkimukset ja opinnäytteet

Hallila, Mika: METAFIKTION KÄSITE. Teoreettinen, kontekstuaalinen ja historiallinen tutkimus. Joensuun yliopisto, Joensuu 2006,

Huttunen, Mika: NÄKÖKULMIA TAKTIIKKAAN – TAKTIIKAN KÄSITE JA TAKTIIKAN KEINOT TULKINNAN KOHTEENA. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Helsinki 2005.

SUURSOTIEN VUOSISATA. Sodan ja taistelun kuva 1900-luvulla. **Ari Raunio (toim.).** Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotahistorian laitos, Helsinki 2002.

Tynkkynen, Vesa (diss.): HYÖKKÄYKSESTÄ PUOLUSTUKSEEN. Taktiikan kehittymisen ensimmäiset vuosikymmenet Suomessa. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Joutsa 1996.

Visuri, Pekka: Puolustusvoimat kylmässä sodassa – Suomen puolustuspolitiikka 1945 - 1961. Juva 1994.

Visuri, Pekka: Totaalisesta Sodasta kriisinhallintaan. Keuruu 1989.

Kirjallisuus

Upseerin käsikirja osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953.

Oinonen, Väinö J.: Sotilaskielen sanakirja I osa A–M. Helsinki 1953.

Oinonen, Väinö J.: Sotilaskielen sanakirja II osa N–Ö. Helsinki 1953.

Visuri, Pekka: Puolustuspolitiikka sodan jälkeisinä vuosikymmeninä – Suomen Puolustusvoimat 1944–1974, WS Bookwell OY, 2006.

Tynkkynen, Vesa: Puolustusjärjestelyt – Suomen Puolustusvoimat 1944–1974, WS Bookwell OY, 2006.

Artikkelit

Kuusisto, Tuija: Käsitetutkimus operaatiotaidon ja taktiikan tutkimuksessa. Artikkelikirjassa Ajatuksia operaatiotaidon ja taktiikan laadullisesta tutkimuksesta. Mika Huttunen ja Jussi Metteri (toim.). Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Helsinki 2008.

Jouko Petteri: Tehtävätaktiikkaa suomalaisessa sotataidossa – Myytti vai todellisuus? Artikkelitiede ja Ase – vuosikirjassa n:o 67, Helsinki 2009.

S. Simenius: Näkökohtia prikaatin ja prikaateista muodostetun armeijakunnan johtamisesta. Artikkelitiede ja Ase – vuosikirjassa n:o 9, Helsinki 1951.

Kenttäohjesääntö II osa (KO II):

- Murto: vihollisen puolustusaseman tietyn osan, murtokohdan, valtaaminen tai aseman läpi tunkeutuminen
- Vetäytyminen: rintamavastuussa olevan joukon siirtäminen taaksepäin taistelua välttämällä
- Vyörytys: puolustuslinjan tai -aseman leveyssuuntaan tai pitkin taisteluhautaa tapahtuva taistelutoiminta murron laajentamiseksi.¹²⁶

Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II):

- Harhauttaminen: harkittu ja aktiivinen toiminta vihollisen huomion ja voimien vetämiseksi omien tarkoituksien kannalta edullisiin suuntiin ja sen saattaminen väärään käsitykseen omien joukkojen vahvuudesta, sijainnista ja aikomuksista
- Irtautuminen: joukon suunnitelmallinen erkaneminen taistelusta, viivytysasemasta tai -linjasta ja yleensä kosketuksesta
- Kosketus: olotila, jossa joukko voi tai sen on pakko turvautua kiväärituleen
- Suojaaminen: kaikki toimenpiteet vihollisen vaikutuksen estämiseksi (*majoituksen aikana*)
- Murto: vihollisen puolustusaseman tietyn osan, murtokohdan, valtaaminen tai aseman läpi tunkeutuminen
- Suojaaminen: varmistamisen, hämäämisen, miinoitteiden raivaamisen ja ilmatorjunnan lisäksi kaikki ne suojelutoimenpiteet, jotka ovat tarpeen vihollisvaikutuksen vähentämiseksi
- Varmistaminen: oman toiminnan turvaaminen vihollisen maa- ja merivoimien yllättäviltä hyökkäyksiltä
- Verhoaminen: toimenpiteet vihollisen tiedustelun torjumiseksi tietyllä alueella oman toiminnan salaamisen kannalta tärkeänä ajankohtana
- Vetäytyminen: rintamavastuussa olevan joukon siirtyminen taaksepäin taistelua välttämällä
- Vyörytys: puolustuslinjan tai -aseman leveyssuuntaan tai pitkin taisteluhautaa tapahtuva taistelutoiminta murron laajentamiseksi.¹²⁷

Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl):

- Vetäytyminen: yleensä menetetyn toimintavapauden palauttaminen siirtämällä voimat taaksepäin vihollisen välittömän vaikutuksen piiristä ja niiden uudelleen ryhmittäminen syntyneitä tilannetta paremmin vastaavalla tavalla.¹²⁸

¹²⁶ *Kenttäohjesääntö II osa (KO II)*, Helsinki 1954, ss. 253–256.

¹²⁷ *Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II)*, Mikkeli 1955, Liite 11, ss. 340–359.

¹²⁸ *Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl)*, Helsinki 1958, Liite 1, s. 218.

Upseerin käsikirjan III (1953) esimerkissä määritetään puolustusvalmista vihollista hyökkäävän prikaatin tehtäväksi: ”...*valtaa*... kylän hyökkäämällä... suunnassa, jonka jälkeen *on valmiina* käyttämään päävoimiaan... valtaamiseksi.” Tämän esimerkin jatkona todetaan pataljoonalle tehtävä: ”... *on murtautua* vihollisen puolustusasemaan... välillä ja *vallata*... maasto. Pataljoonan pääosat *ovat valmiina* joko *jatkamaan* hyökkäystä... ja *valtaamaan*... maasto suojaen prikaatin... sivustan tai *tukemaan* prikaatin painopistettä hyökkäämällä... suuntaan. Pataljoonan on 1.tavoitteen saavuttamisen jälkeen *avattava*... johtava *tie valtaamalla*... maasto.”¹²⁹

Edellä esitettyyn tilanteeseen kirjoitetussa pataljoonan hyökkäyskäskyssä ja komentajan hyökkäyssuunnitelmassa on tehtävät määritetty seuraavasti:

- ”...Pr *valtaa*... kylän hyökkäämällä... *on valmiina jatkamaan* hyökkäystä...”
- ”IP *suoja*... sivustan *valtaamalla*... ja *jatkamalla* hyökkäystä... suuntaan... Valtaamisen jälkeen osa... *valtaa*... maastot *avaten*... johtavan *tien* sekä osa *laajentaa murtoaukkoa*... *valtaamalla*...”
- ”Patl *siirtyy*... lähtöasemaan... ja kaivaa heti suojaoterot... 1. ja 2.K *aloittavat* hyökkäyksensä..., iskuporras *aloittaa murtautumisen* vih-asemaan... 3.K *siirtyy*... *jatkaa* hyökkäystä..., 1.K *laajentaa murtoaukkoa*... JJ *aloittaa vyörrytyksen*... suuntaan...”
- ”1.K *valtaa*... jälkeen kompp *jatkaa*... hyökkäystä... ja *valtaa*...”
- ”2.K *valtaa*... hyökkäämällä... jälkeen kompp *jatkaa*... hyökkäystä... ja *valtaa*...”
- ”3.K... reservinä... *siirtyy*”.¹³⁰

Pataljoonan hyökkäys esimerkin jatkossa, jossa kuvataan sen suoritusta ja pysähtymistä voimistuneen vastarinnan vuoksi, annetaan joukoille tehtäviä käyttäen pääsääntöisesti edellä kuvattuja käsitteitä. Poikkeuksena:

- ”2. K *tukee* tulellaan... hyökkäystä;... *valtaa*...”
- ”1.K *tukee* tulellaan... *on valmiina*... seuraamaan..., jättää... *varmistamaan*... sivustan.”¹³¹

Upseerin käsikirjassa III (1953) käsitellään pataljoonan koukkausta metsämaastossa. Esimerkissä annetaan prikaatilta tehtävä pataljoonalle seuraavasti: ”IIP koukaten... *katkaisee*... johtavan *tien*, *varmistaa*... ja *valtaa*..., *katkaisten*... vih:n selustayhteydet.” Tehtävää täydennetään käskemällä: ”JK *varmistaa* patl:n selustayhteydet...”.

¹²⁹ Upseerin käsikirja osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 96, 100, 102.

¹³⁰ Sama, ss. 103–107.

¹³¹ Sama, s. 118.

Käskyn pohjalta pataljoona määrittää omassa valmistelukäskyssään tehtäväksi: ”...*valmistautuu*... suorittamaan... koukkauksen, *katkaisemaan*... vihollisen *yhteystien* sekä *valtaamaan*...”. Valmistelujen jälkeen pataljoonan komentajan käskyssä tehtävät määritetään seuraavasti:

- ”Pataljoona *etenee*..., josta *jatkaa*... tavoitteena..., *varmistaa* osillaan... ja *jatkaa* suunnassa...”
- ”Jääkj... *varmistaa* etenemisen *ottamalla haltuun*...”
- ”1.K *asettaa*... suuntajoukkueen... pääosa *etenee*...*pitäen yhteyden*...”
- ”1.K *varautuu* toimimaan... ja *varmistamaan*...”
- ”2. ja 3.K *varautuvat etenemään*... suunnassa”.¹³²

Jalkaväen taisteluopas V osa antaa komppanian päällikön hyökkäyskäsky esimerkissä seuraavia tehtäviä:

- ”IIP:n 1.K... *tukee* hyökkäystä ja *miehittää*... metsäsaarekkeit.”
- ”Pataljoona *hyökkää*... tavoitteena... Pataljoonan kaistan... Pataljoona *hyökkää* kahtena portaana...”
- ”Komppania... *valtaa*... vihollispesäkkeet..., mistä *jatkaa*... tavoitteeseen..., josta *valmiina jatkamaan*... Komppania *hyökkää*... kahtena portaana...”
- ”...vasemmalla... *hyökkää*... IIP, joka *valtaa*... metsäsaarekkeen...”
- ”Oikealla 3.K liittyy hyökkäykseen..., *valtaa*... vihollisasemat... sekä *sulkee* metsäkannaksen.”
- ”2.Komppania *ottaa yhteyden*... osiin.”
- ”Pataljoonan tulitukiporras *tukee*... hyökkäystä... Osaston tehtävänä tulittaa..., minkä jälkeen *siirtyy*...”¹³³

¹³² *Upseerin käsikirja* osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 124, 126.

¹³³ *Jalkaväen taisteluopas V osa* (Jvtst-opas), Helsinki 1954, Liite 7, ss. 306–310.

Upseerin käsikirjan III (1953) sovellusesimerkissä prikaatin tiiviistä puolustuksesta, jossa aikaa puolustusvalmisteluille on käytettävissä, määritellään joukkojen tehtävät seuraavasti. Prikaatin käsky puolustusaseman tiedustelusta: ”...Pr *puolustaa*... aluetta kaistalla... *Torjuu* vih:n hyökkäykset puolustusasemassa, jonka epl (etumainen puolustuslinja)... ppl (pääpuolustuslinja) ja tpl (takimmainen puolustuslinja)...”, ”IIP *ryhmittyy*... suunnassa kaistalle, jonka rajat...”¹³⁴

Tiedustelun jälkeisessä pataljoonan ryhmittymiskäskyssä IIP tehtävää on tarkennettu seuraavasti:

- ”...IIP... *ryhmittyy* puolustukseen... kaistalle *torjuakseen* vih:n hyökkäykset... suunnassa ja *estääkseen*... suuntaan...”
- ”...1.K *ryhmittyy* epl:aan... tehtävänä *torjua* vih:n hyökkäykset... ja *estää* sen... rynnäköit ja ... *vyörrytys*... suuntaan”
- ”...2.K *miehittää* alueen... kaistalla, ... tärkeimpinä tukikohtina... pohjukka ppl:n etumaastossa muodostetaan ”tulisäkiksi”... ja *suljetaan* tulella kukkuloilta.”
- ”...3.K *miehittää* alueen... kaistalla,... tärkeimpänä tukikohtana... *torjunta* järjestettävä yhteistoiminnassa... kanssa.”¹³⁵

Ryhmittymisen jälkeisessä pataljoonan puolustuskäskyssä joukkojen tehtäviä on tarkennettu seuraavasti:

- ”...1.K... epl:ssa... *torjuu*... vih:n hyökkäykset suunnassa... tulella sekä *pitämällä*... *hallussaan*... tukikohdat *lyö* vih:n... rynnäköit ja *estää* *vyörrytykset*...”
- ”...3.K... ppl:ssa... Tehtävänä *tukea* 1.K:n taistelua... suunnassa sekä *pitämällä*... *hallussaan* tkk:n *estää* vih:n tunkeutumisen... sekä *tuhota* se... ppl:ssa.”
- ”2.K... ppl:ssa... Tehtävänä *tuhota* vih:n... suunnista suorittamat iskut... sekä *estää* vih:n tunkeutumisen... *pitämällä* *hallussaan* ppl.”
- ”Prikaatin reservinä... IVP... ryhmittyneenä tpl:lle..., josta... *valmiina* vastaanhyökkäämään... sekä *miehittämään*...”¹³⁶

Pataljoonan esimerkki käsky, joukkojen vaihdosta puolustuslinjaan, määrittää seuraavia tehtäviä joukoille: ”...Pr *irroitetaan*... ja *siirretään* reserviksi...”, ”IIP *vaihtaa*... kanssa... *ottaa rintamavastuun* kaistalla...”¹³⁷

¹³⁴ Upseerin käsikirja osa III Joukkoja varten, Helsinki 1953, s. 154.

¹³⁵ Sama, s. 156.

¹³⁶ Sama, ss. 158–159.

¹³⁷ Sama, s. 201, 203.

Jalkaväen taisteluopas V osa, antaa komppanian päällikön puolustuskäsky esimerkissä seuraavia tehtäviä:

- ”...JP5 tulee *vetäytymään*... 3.K:n varmistusosasto *vetäytyy*...”
- ”Pataljoona asettunut puolustukseen...”
- ”Komppania... *puolustautuu* kaistalla...”
- ”Vasemmalla *puolustautuu* IVP:n 3.K...”
- ”Komppanian reservi... *valmistautuu* vastahyökkäyksiin... tai tarpeen vaatiessa *vahventamaan*...”
- ”Pataljoonan reservinä 3.K... *miehittää*...*valmistautuu* vastahyökkäyksiin...”¹³⁸

¹³⁸ *Jalkaväen taisteluopas V osa* (Jvtst-opas), Helsinki 1954, Liite 12, ss. 322–325.

LIITE 4: Käsitteiden ilmentyminen ja esiintyminen lähteissä

Käsitteiden ilmentyminen lähdeaineistossa.																														
lähde	vuosi	taistelulajit			käsitteet																									
		hyökkäys	puolustus	viivytys	hyökkää	valtaa, ottaa haltuun	murtautuu, murtaa	on valmiina, valmistautuu	suojaa, turvaa	tukee	avaa tien	laajentaa murtoaukkoa	siirtyy, siirtää	aloittaa	jatkaa	varmistaa	katkaisee	etenee	varautuu, varaa	pitää/ottaa yhteyttä	lmauttaa	tuhoaa	puolustaa	torjuu	ryhmittyy, ryhmittää	estää	miehitää	pitää, pitää hallussaa		
		Upseerin käsikirja III	1953	x			PR,P,P	P	PR,P,P	P	P,K	P	P,K	P,K	K	P,K	P,K	P	P,K	K	K	K	K	K			PR,P	PR,P	P,K	P,K
			x				K													x		K	PR,P	PR,P	P,K	P,K	K	K		
Kenttäohjesääntö II osa (KO II)	1954	x		x	PR, x	PR, x	x				x			PR, x	x	PR, x	x				x		PR, x	x		x			PR	
			x			x			PR, x														PR, x	PR, x					x	
Jalkaväen taistelupas V osa (Jvtst-opas)	1954	x		x	P, K	P, K	K	K	K	K, x	K	K, x		K	K			K	K	K				K	K	K	K	K	K	K
			x		K	K	K	K												K		K	K	K	K	K, x	K	K		
Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II)	1955	x		x	P, x	P, x	P	P, x	P, x	P, x	P	x	P, x	P, x	P	P, x	P, x	P	P, x	P	x	P, x	P, x	P, x	P, x	P, x	P, x	K	P	P
			x				x	P	x			P			x	x					P		P, x	x	P, x	P	x	x	x	
Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO y1)	1958	x			x	x																								x
			x										x																	
			x				x					x			x															

Selitteet:
 PR Prikaati
 P Pataljoona
 K Komppania
 x yleisesti määritetty tehtävä jaikaväkijoukoille

Käsitteiden ilmentyminen lähdeaineistossa.																														
lähde	vuosi	taistelulajit			käsitteet																									
		hyökkäys	puolustus	viivytys	lyö	karkoittaa	tuottaa tappioita	vaihtaa	ottaa vastuun, vastaan	viivyttää	hankkii aikavoiton	irtautuu, irtotehtaan	kuluttaa	vetäytyy	harnauttaa, vehooa	säilyttää/ottaa kosketuksen	hidastaa	sitoo vihollisen	unkaa vihollista	eristää	tunkeutuu	vyöryyttää	häiritä	pysäyttää	rajoittaa murrot, eteneminen	luo edellytykset	vahventaa	sulkee	puhdistaa	
		Upseerin käsikirja III	1953	x		x	x						P											P, x				P, K		K
			x		P, K		x	P	P			PR	P			P					P									
Kenttäohjesääntö II osa (KO II)	1954	x		x	PR, x				PR, x				x	x	x	x		PR	PR	x	x	x	x							x
			x		x	x	x	PR,P,x					x	PR, x	x	x	x				x	x		x						
Jalkaväen taistelupas V osa (Jvtst-opas)	1954	x		x					x	PR,x	x	x	x	x	x	x							K				K	K	K	K
			x		K	K		K			K	K, x	P,K		K								K			K	K	K	K	K
Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II)	1955	x		x	P, x	P					x			P	P					P		P					x	P	P	P, x
			x		K, x						x	x		P, x	P, x					x			x	P	P, x		x			
Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO y1)	1958	x		x		x					x			P, x	P	P, x				x										
			x																											
			x								x	x									x					x				

LIITE 5: Käsitteiden määritelmät tai asiayhteys lähteissä

Käsitteiden määritelmiä lähdeaineistossa.							
Käsite	Määritelmä tai taistelulajien asiayhteys						
	1953 Upseerin käsikirja III	1954 Kenttäohjesääntö II osa (KO II)	1954 Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtsi.opas)	1955 Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II)	1958 Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl)	1953 Sotilaskielen sanakirja, I ja II osa	
Yleisimmät käsitteet	valtaa, ottaa haltuun	hyökkää alueelle, ottaa alueen haltuun	aluevaltaus on vihollisen lyömisen seuraus, maastonkohdan valtaaminen paikallisen tilanteen parantamiseksi, menetettyjen aseminen	vihollispesäkkeet tai -asemat, alueen, menetetyt asemat, viivytystilinan	maastonkohdat toiminnan edistämiseksi, hyökkäyksessä vihollisen pesäkkeet ja tukikohdat, asutuskeskukseen, reservillä etulinjan ohittamat pesäkkeet	maastoa jalkaväellä	Valtaaminen: maastokohdan, kaupungin jne haltuun ottaminen
	murtautuu, murtaa	vihollisen puolustusasemaan alueella	vihollisen puolustuksen, irtautuvan vihollisen suojaavat osat, saartorengas irtautuessa, Murto: puolustusaseman osan valtaaminen tai aseman läpi tunkeutuminen	hyökkäyksessä heikko vihollinen, vihollisasema	vihollisen vastarinnan hyökkäyksessä, asutuskeskukseen, Murto: vihollisen puolustusaseman tietyn osan valtaaminen tai aseman läpi tunkeutuminen	vihollisen puolustuksen	Murto: puolustusaseman tietyn kohdan, murtokohdan valtaaminen
	tuhoaa	viin puolustuslinjassa, vih suorittamat iskut, vahvat partiot, vih vastahyökkäyksillä	hyökkäämällä, vihollisen taisteluvoimien tuhoaminen tai saattaminen tilaan, jossa taistelun jatkaminen on toivotonta, tulitukiporras tuhoaa pesäkkeet hyökkäyksessä, motit, puolustuksessa hyökkääjän	puolustuksessa murtautuneet vihollisosastot, rynnäköivä vihollinen, vihollinen vastahyökkäyksillä	marssilla kohdatun vihollisen, hyökkäyksessä vihollisen pesäkkeet ja aseet, saarretun vihollisen, rynnäköivän vihollisen, vihollisen puolustuksessa hyökkäyksillä etumaastoon, vihollisen puolustuksessa	vihollisen puolustuksessa hyökkäämällä, hyökkäävän vihollisen puolustuksessa, vihollisen takaa-ajossa	Tuhoaminen: vihollisen elävän voiman taistelluvyyttömäksi tekeminen sekä sen taisteluvälineiden, linnoitus- jne laitteiden ruhjominen
	suojaa, turvaa	sivustan, valtaamalla alueen, sivustan saumaosastolla, selustan suojaamisella tarkoitetaan selustan kohdistuvien vihollisen tiedustelu- ja häirintätoimenpiteiden estämistä ja hyökkäyksen torjuntaa	avoimet sivustat hyökkäyksen kehityessä	sivustan varmistusosastoilla vastahyökkäyksiltä	pääosien siirtymisen marssilla, taempien joukkojen ryhmittymisen marssilla, joukon vetäytymisen, murtokohdan auki pysymisen, sivustan reservin käytöllä, puolustuksessa avoimet sivustat, viivytyksessä pääosien siirtymisen, sivustan ja selustan reservien käytöllä viivytyksessä, Suojaaminen: varmistamisen, hämäämisen, miinoitteen raivaamisen ja ilmatorjunnan lisäksi kaikki ne suojeletoimenpiteet, jotka ovat tarpeen vihollisvaikutuksen vähentämiseksi	joukkojen keskitykset ja keskitysalueen	Suojaaminen: erillisinä tai muihin toimintoihin liittyvinä suoritettavat, aseiden käyttöön perustumattomat toimenpiteet vihollisen taisteluvälineiden vaikutuksen estämiseksi ja vähentämiseksi. Turvaaminen: vihollisvaikutuksen estämiseksi ja vähentämiseksi suoritettavat taistelun, varmistuksen, hämäämisen, miinanraivausten ja suojelelun yhteisnimitys
	torjuu	viinjoillisen hyökkäykset, hyökkäykset alueella tai suunnassa, vihollisen tulella, mähinnousut	viinjoillisen hyökkäykset, maahanlaskut, mähinnousut, sissitoiminta selustassa	tulella vastahyökkäykset tavoitteessa, vihollinen asemassa, viivytyksessä, maahanlaskutorjunnassa vihollinen on tuhattava maahanlaskuketkellä tai viimeistään, kun se maahan laskeuduttuaan on vielä hajallaan maahanlaskualueella	vastahyökkäykset murtokohdassa, vihollisen reservin käytöllä, vihollisen avustamisyritykset, puolustuksessa vihollisen, vihollisen tiedusteluhyökkäykset tulella, vihollisen varsinaiset hyökkäykset, murtautuneen vihollisen, vihollinen viivytyksessä, maahanlaskutorjunnassa vihollinen on pyrittävä tuhoamaan maahanlaskuketkellä tai viimeistään, kun se maahan laskeuduttuaan on vielä hajallaan maahanlaskualueella	maahanlaskut joukoilla, vihollisen paikalliset hyökkäykset	Torjuminen: vihollisen hyökkäyksen tyrehdyttämisen tulella tai käsikämmässä. Maahanlaskutorjunta: vihollisen maahanlaskuoperaation torjuminen maahanlaskuesteillä ja maahanlaskutorjunta-osastoilla
	lyö	viinjoillisen rynnäköt puolustuksessa, murtautuneen vihollisen vastahyökkäyksillä	viinjoillisen hyökkäämällä, vihollisen tiedustelu- ja varmistusosastot, murtautuneen vihollisen	puolustuksessa rynnäköivä vihollinen, vihollisen reservien vastahyökkäyksillä	marssilla heikon vihollisen, hyökkäyksessä vihollisen varmistusosastot, vihollisen saavutettuaan menestystä hyökkäyksessä, puolustuksessa vihollisen takaisin tulella, murtautuneen vihollisen vastahyökkäyksellä, viivytyksessä reservin käytöllä, viivytyksessä tulella ja reservin hyökkäyksillä	viinjoillisen jalkaväen taistelulla	x
	siirtyy, siirtää	lähtöasemaan, alueelle, reserviin	joukkoja viivytyksessä	joukkoja lähtöasemaan, hyökkäyksessä alueelle	joukon keskitysalueelle tai lähtöasemaan, puolustusrhythmykseen, puolustuksessa reservit uhanalaiseen suuntaan, joukkoja taampaan viivytystukikohtaan	joukkoja ryhmittymiseen	Siirtyminen: joukon s. sijoituspaikasta toiseen

LIITE 5: Käsitteiden määritelmät tai asiayhteys lähteissä

Yleisimmät käsitteet	pitää, pitää hallussaan	alueen tukikohdat, puolustuslinjan	iskuporras pitää vallatun hyökkäyksen tavoitteen, tärkeät tukikohdat	tavoitteen ryhmittymällä puolustukseen, käsketyt maastonkohdan tai -alueen, pidettävä alue otettava takaisin vastahyökkäyksellä	maastonkohdat toiminnan edistämiseksi, tavoitteen, viivytyslinjan kunnes aikavoitto on saavutettu	maastoa jalkaväellä, puolustusvyöhykkeen	x
	varmistaa	sivustan, alueen, ottamalla haltuun, omat selustayhteydet	sivustat reservin käytöllä, estetään vihollisen lisävoimien tulo, väirajat	hyökkäyksen sivustan, lähtöaseman	hyökkäystävälmiestelevan joukon toiminnan, iskuportaan etenemisen sivustoilla, kohtaamishyökkäyksessä sivustat, puolustuksessa avoimet sivustat tähytyksellä ja partioilla sekä varmistusosastoilla, puolustuksessa välimaatost partioilla ja väijytyksillä, Varmistaminen: oman toiminnan turvaaminen vihollisen maa- ja mervivoimien ylläpitäviä hyökkäyksiä	oman siirtymisen	Varmistus: toimenpiteet joukkojen toiminnan turvaamiseksi vihollisen taholta uhkaavilta yllätyksiltä. Marssin varmistaminen: marssirivistön suojaaminen viholliselta
	tuottaa tappioita	maihinnousun yhteydessä, maahanlaskun yhteydessä	taistelupartioiden hyökkäyksillä vihollisen selustaan ja sivustoille, viivytyksessä	viivytyksessä asemista	viivytyksessä suunnitelmallisella toiminnalla	puolustuksessa hyökkäävälle viholliselle, viholliselle sivusuunnassa hyökkäämällä	x
	rajoittaa murrot, eteneminen	puolustuksessa, vastahyökkäyksillä puolustuksessa	puolustuksessa syvyys- ja leveys suunnassa, reservin käytöllä	puolustusryhmittymässä asemista, pesäkkeiden tuella, murtautuneen vihollisen eteneminen,	puolustuksen leveys suunnassa sulkulinjoilla, puolustuksessa reservin käytöllä, puolustuksessa sivuilla ja takana olevien pesäkkeiden ja tukkohtien tuella, viivytyksessä reservin käytöllä	puolustuksessa puolustuskeskusten ja sulkuasemien avulla	x
	hankkii aikavoiton	viivytysalueella ennen takarajaa	viivytyksessä uusien toimintasuunnitelmien toteuttamista varten	viivytyksessä	viivytyslinjalla	suojaajjoukkojen taistelulla, puolustusvalmisteluille	Ajanvoitto: esim vihollista viivyttämällä saatu aika puolustuksen järjestämistä tai hyökkäyksen käyntiinpanoa varten
	irtautuu, irroitetaan	uusi reservi hyökkäyksessä, asemista, linjasta, käskystä tai aikavoiton saavuttamisen jälkeen	kun viholliselle on tuotettu tappioita, aika voitto saavutettu	rajotetun hyökkäyksen tavoitteesta, naapurijoukkoja vahventamaan	uusia reserviä taistelun aikana, iskuosastot tehtävään, joukkoja varareserviksi puolustuksessa, puolustuksessa joukkoja vastahyökkäykseen, joukkoja viivytyslinjasta uhanalaisiin suuntiin, varareservi vastaanottolinjaan, asemista viivytyksessä, irtautuminen: joukon suunnitelmallinen erkaneminen taistelusta tai viivytysasemasta tai – linjasta ja yleensä kosketuksesta	voimia uuteen tehtävään, puolustuksessa joukkoja vähemmän tärkeitä alueita, tilanteen paikallisen vakauttamisen jälkeen	Irtautuminen: joukon suunnitelmallinen erkaneminen taistelusta, viivytysasemasta ja yleensä kosketuksesta uuteen tehtävään siirtymistä varten
	kuluttaa	vihollista puolustusasemassa, vihollista viivytyksessä, vihollista iskuilla	viivytyksessä	puolustuksessa hyökkäävää vihollista	puolustuksessa vihollista tukevat, puolustuksessa vihollista tukkohtien taistelulla, puolustuksessa vihollista etumaastossa tulylläköillä ja taistelupartioiden hyökkäyksillä, viivytyksessä reservin hyökkäyksillä	vihollista suojaajjoukkojen taistelulla, hyökkäävää vihollista puolustuksessa, vihollisen hyökkäyksiä kärkeä puolustuksessa	x
	vetäytyy	viivytyksessä asemista	kun taistelua jatkamalla ei voida saavuttaa päämäärää tai sen jatkaminen johtaa epäedulliseen ratkaisuun, Vetäytyminen: rintamavastuussa olevan joukon siirtäminen taaksepäin taistelua välttää	puolustuksessa edessä olevat varmistusosastot ja joukot	viivytyksessä seuraavaan linjaan, Vetäytyminen: rintamavastuussa olevan joukon siirtyminen taaksepäin taistelua välttää	hyökkäysalueelta, Vetäytyminen: yleensä menetetyt toimintavapauden palauttaminen siirtämällä voimat taaksepäin vihollisen välittömän vaikutuksen piiristä ja niiden uudelleen ryhmittäminen syntyneitä tilannetta paremmin vastaavalla tavalla	Vetäytyminen: joukon siirtyminen ryhmityneenä taaksepäin
Yleiset käsitteet	säilyttää/ottaa kosketuksen	puolustuksessa hyökkäävään viholliseen, viholliseen irtautumisen jälkeen	vihollisen päävoimin, ennen vihollisen hyökkäystä painopisteen selvittämiseksi, viivytyksessä vihollisen harhauttamiseksi	viholliseen tavoitteessa, ennen vihollisen hyökkäyksen alkamista	vihollisen sotamarsilla tietojen saamiseksi, hyökkäyksessä vihollisasemaan, vihollisen pääjoukkoon, hyökkäystä jatkettaessa, puolustuksessa viholliseen kaukana, viivytyksessä irtautumisen jälkeen, Kosketus: otolla, jossa joukko voi tai sen on pakko turvautua kivääritulleen	x	Kosketus: kontakti, otolla, jossa voi etäisyyden puolesta avata tulen vihollista vastaan tai voi joutua tulensa turvautumaan
	pysäyttää	x	puolustamalla, läpi päässeet viholliset, varataan aikaa vastatoimille, reservin käytöllä, viivytyksessä viholliselle epäedullisissa olosuhteissa	viivollinen viivytyksessä irtautuvien tukemiseksi	puolustuksessa vihollisen etenemisen tulylläköillä ja iskuilla, viivytyksessä vihollisen tukkohtien taistelulla, viivytyksessä reservin hyökkäyksillä	vihollisen etenemisen, vihollisen hyökkäyksen, vihollinen puolustuksessa teiden ja etenemisurien suunnissa	x
	ryhmittyy, ryhmittää	puolustukseen, linjaan	x	joukot puolustukseen, siten voidaan hyökätä	joukkoja puolustukseen	joukkoja puolustukseen	Ryhmittäminen: joukon asettuminen sellaiseen muotoon, joka soveltuu tarkoitettuun toimintaan ja maastoon. Ryhmittäminen: toimintasuunnitelman edellyttämä joukon sijoittaminen maastoon
	estää	vihollisen pääsyn suuntaan, rynnäköit ja vyörytykset puolustuksessa, vihollisen tunkeutumisen, vihollisen levittäytymisen, vihollisen vahvennusten tulo, vihollisen kokoontuminen ja ryhmittäminen	vankien sieppaukset, vihollisen perääntyminen hyökkäyksessä	murtautuneen vihollisen pääsyn hallitseviin rakennuksiin	vihollisen toimenpiteet murron torjumiseksi ja rajoittamiseksi, hyökkäyksessä vihollisen partiotiedustelu ja vankien sieppaukset, koukkauksessa vihollisen apuvoimien tulo, vihollisen vetäytymisen, puolustuksessa vihollisen vahvennusten tulo murtokohtaan tuella, vihollisen hyökkäyksen huolto, vihollisen tunkeutuminen asutuskeskuksen hallitseviin kohtiin , viivytyksessä vihollista saamasta haltuun tärkeitä maastonkohtia	x	x

LIITE 5: Käsitteiden määritelmät tai asiayhteys lähteissä

Yleiset käsitteet	luo edellytykset	x	reservin käytöllä vastahyökkäysten toteuttamiseksi, viivytyksessä vihollisen tuhoamiseksi	hyökkäämällä	päävoimille lyömällä vihollisen	lyömällä vihollisen	x
	viivyttää	omalla viivytyksikaistalla	viivytyksasemien välimaastossa, Viivyttäminen: suunnitelmallinen, taistellen tapahtuva uusiin peräkkäisiin aseisiin siirtyminen	omalla kaistalla	puolustuksesta käskyn mukaan	x	Viivytyks: tarkoituksena on toimintavapauden saavuttaminen suunnitelmallisesti taaksepäin siirtymisen ohella taistellen, mutta ratkaisua välttämättä
	tukee	hyökkäämällä, tulella, joukon taistelua puolustuksessa	takimmainen epäpuolustuslinja tukee pääpuolustuslinjan taistelua	hyökkäystä asemista, joukkojen murtautumista, irtautuvia joukkoja	taempien joukkojen hyökkäystä, iskuportaana hyökkäystä, maaston hallussapitoa, puolustuksessa naapurijoukkoja tulella	x	x
	jatkaa	hyökkäystä, suunnassa	hyökkäystä	hyökkäystä tavoitteesta tai tavoitteeseen	etenemistä murtokohdasta, hyökkäystä saavutettuaan menestystä, hyökkäystä ylempään johdon käskystä	x	x
	karkoittaa	vihollisen vahvat partiot	vihollinen menetetyistä asemista hyökkäämällä	vihollinen asemista	hyökkäyksessä vihollisen varmistusosastot	x	Karkottaminen: vihollisen ajaminen tiheensä, pois asemista jne.
	etenee	alueelle, suuntaan	hyökkäyssuunnassa	hyökkäyssuunnassa varmuusetaisytydelle	iskuporras hyökkäyksessä, vihollisen puolustusasemassa, kohti tavoitetta	x	Eteneminen: liike vihollista kohti
	vaihtaa	aseisiin tai linjaan	joukkoja puolustuslinjaan	puolustavan joukon kaistalla	puolustavan joukon kaistalla	x	Joukkojen vaihto: uuden joukon sijoittaminen entisen tilalle etulinjaan, yleensä puolustusasemaan
	vahventaa	tukikohtia puolustuksessa	etulinjaa puolustuksen onnistumiseksi	puolustuksen pesäkkeitä	etulinjaa reservillä, pääpuolustuslinjaa reservillä, puolustuksessa uhanalaista aseman osaa	x	Vahventaminen: joukon taisteluvahvuuden lisääminen joukoilla tai taisteluvälineillä
	harhauttaa, verhoaa	vihollista viivytyksessä käsiaseiden tulella irtautumisen alettua	etumainen puolustuslinja torjuu ja vaikeuttaa puolustuksen painopisteen löytämistä, viivytyksessä pitämällä jatkuvaa kosketusta	viivytyksessä irtaudutaan salassa	hyökkäysvalmistelut, siirtymisen hyökkäykseen, vihollisen vastatoimenpiteitä tappioiden vähentämiseksi hyökkäyksessä, vihollinen väääränkäsityksen omista aikomuksista, vihollista muualla tehtävän päähyökkäyksen helpottamiseksi käyttämällä liikettä ja joukkojen siirtoja, vihollista puolustuksessa pääpuolustuslinjan kulun suhteen, puolustuksessa rakentamalla valetukikohtia ja -pesäkkeitä sekä -laitteita, vaihtamalla usein asema puolustuksessa, viivytyksessä pitämällä jatkuvaa kosketusta, pitämällä viivytyksasemat ja -linjat sekä joukon vahvuus ja irtautumiset ja siirrot salassa, Harhauttaminen: harkittu ja aktiivinen toiminta vihollisen huomion ja voimien vetämiseksi omien tarkoituksien kannalta edullisiin suuntiin ja sen saattaminen vääärään käsitykseen omien joukkojen vahvuudesta, sijainnista ja aikomuksista, Verhoaminen: toimenpiteet vihollisen tiedustelun torjumiseksi tietyllä alueella oman toiminnan salaamisen kannalta tärkeänä ajankohtana	x	Harhauttaa: aktiiviset toimenpiteet vihollisen saattamiseksi vääärään käsitykseen omien joukkojen vahvuudesta, aikomuksista ja toimenpiteistä Verhoaminen: toimenpiteet, vihollisen tiedustelun torjumiseksi tietyllä alueella oman toiminnan kannalta tärkeänä ajankohtana
	vyöryttää	hyökkäyksessä murtokohdat, rakennukset hyökkäyksen jälkeen	murtokohdan laajentaminen, Vyörytys: puolustusaseman leveyssuuntaan tai pitkin taisteluhautaa tapahtuva taistelutoiminta murron laajentamiseksi	murtokohdasta sivustoille	Vyörytys: puolustuslinjan tai -aseman leveyssuuntaan tai pitkin taisteluhautaa tapahtuva taistelutoiminta murron laajentamiseksi	x	Vyörytys: puolustuslinjan tai -aseman leveyssuuntaan tai pitkin taisteluhautaa tapahtuva hyökkäystoiminta murron laajentamiseksi
	hidastaa	vihollisen etenemistä viivytyksessä	viivytyksessä, reservin käytöllä	viivytyksessä taistelupartioilla	x	vihollisen hyökkäyskään kärkeä puolustuksessa	x
	ottaa vastuun, vastaan	asemista tai linjasta, rintamavastuun kaistalla	rintamavastuun	vetäytyvät joukot	x	x	x
	puhdistaa	rakennukset hyökkäyksen jälkeen	vallatun alueen hyökkäyksessä	rakennukset vihollisesta valtaamisen jälkeen	hyökkäyksessä alue vihollisesta, talot vihollisesta asutuskeskuksessa, tarkoituksena on etumaisilta iskuosastoilta huomaamatta jääneiden vihollispesäkkeiden ja pilieskelevien vihollisotilaiden sekä talojen hävittämistä varten tehtyjen miinoitteiden etsintä ja vaarattomaksi tekeminen	x	x
lamauttaa	vihollinen hyökkäyksessä	tulitkuporras lamauttaa vihollisen jalkaväen ja pesäkkeet hyökkäyksessä	x	hyökkäyksessä vihollisen pesäkkeet ja aseet	x	Lamauttaminen: neutralisointi, joukon toiminnan herpauttaminen	
miehittää	alueen kaistalla, tukikohdat puolustuksessa	x	alueen	kaistat tavoitteessa, tukikohdat puolustuksessa, sulkulinjat puolustuksessa, reservillä puolustuslinjoja, reservillä vastaanottolinjan	x	Miehittäminen: joukkojen sijoittaminen sotilaallisesti tyhjälle tai puolustamattomalle taikka toiselta vallatulle alueelle. Myös joukon sijoittaminen omaan puolustus- ym asemaan	

LIITE 5: Käsitteiden määritelmät tai asiayhteys lähteissä

Yleiset käsitteet	katkaisee	tien, vihollisen selustayhteydet tai yhteystien	tie- ja johdinyhteydet, etenemistiet	×	vihollisen liikkeessä olevan rivistön, hyökkäävän vihollisen jälkiyhteydet	×	X
	laajentaa murtoaukkoa	alueelle, valtaamalla alue, vyöryttämällä suuntaan	iskuporras vyöryttää sivustoille	suojaa hyökkäyksen sivustoja murtokohdassa	×	×	X
	sitoo vihollisen	X	hyökkäyksellä määräalueella määrääjaksi	×	muualla tehtävän päähyökkäyksen helpottamiseksi, murtautuneet joukot puolustuksessa torjumalla hyökkäykset	voimia sivusuunnassa hyökkäämällä	X
	on valmiina, valmistautuu	päävoimien käyttöön, seuraamaan hyökkäyksessä, jatkamaan hyökkäystä, vastahyökkäämään, miehittämään alueen, koukkaamaan	×	jatkamaan hyökkäystä, käskystä, etenemistä, vahventamaan puolustusta, vastahyökkäyksiin	käskystä takaa-ajoon, vastahyökkäyksiin puolustuksessa, varareservien käyttöön puolustuksessa, puolustuksessa ryhmityksen muutoksiin, maahanlaskuntorjuntaan	×	X
	varautuu, varaa	toimimaan alueelle, etenemään suunnassa	×	uusia reserviä käyttöön	ottamaan haltuun maastokohdat eteenpäin pääsyn varmistamiseksi, torjumaan vastahyökkäykset, puhdistustoimintaan asutuskeskuksessa, reservin viivytyksessä, maahanlaskuntorjuntaan	×	Varaaminen: tiettyihin sodanajan tehtäviin tai tarpeisiin henkilöiden, ajoneuvojen, jne. lukumääräinen ja nimellinen määrittäminen
	pitää/ottaa yhteyttä	joukkoon, joukkoon tai johtajaan viivytyksessä irtautumisen jälkeen	×	tukeviin- ja naapurijoukkoihin, naapureihin ja johtoon hyökkäyksessä	etulinjan komentopaikkoihin, naapureihin puolustuksessa, viivytyksessä irtautumisen yhteydessä johtajiin	×	Yhteydenpito: alaisten, naapureiden ja aselajijohtajien ja johtoportaan välinen toistuva kanssakäyminen
	häiritä	X	hyökkäyksessä vihollista sivustoilla ja selustassa, ryhmittämällä joukkoja vihollisen hyökkäyksen sivustaan, vihollisen huoltoa	partiolla puolustuksessa ennen vihollisen hyökkäystä, viivytyksessä taistelupartioiden väijytyksillä	murtautuneen vihollisen sivustoja ja selustaa taistelupartioiden tulella, vihollista viivytyksessä partiolla irtautumisen jakeen	X	Häiritseminen: vihollisen toimintojen ja levon vaikeuttaminen
	puolustaa	aluetta kaistalla, puolustuslinjaa	×	linjaa ryhmittämällä pääosan joukoista tukikohtiin ja pesäkkeisiin, kaistalla, viivytyksellä	sulkulinjaa reservillä	×	Puolustus: defensiivi, jonka tarkoituksena on tietyn maastokohdan tai alueen hallussa pitäminen
Harvat käsitteet	aloittaa	hyökkäyksen, murtautumisen	×	×	iskuportaan etenemisen	×	X
	sulkee	X	X	alueen valtaamalla	viivytyksensä tiet ettei vihollinen pääse seuraamaan irtautuvia joukkoja	X	Sulkeminen: vihollisen etenemisen estäminen tietyn alueen kautta
	eristää	murtautuneen vihollisen	koukkaushyökkäyksellä selustasta, murtamalla vihollisen puolustus osiin, tulella murtokohdan	×	×	X	X
	tunkeutuu	X	iskuporras vihollisen aseisiin, syvyyteen	×	vihollisen asemaan hyökkäyksessä	X	Tunkeutuminen: taempaan olleiden joukkojen työntyminen murtokohdasta vihollisen asemaan
	hyökkää	×	×	tavoitteeseen, useammassa portaassa	×	×	Hyökkäys: eteneminen käsikähmään vihollisen tuhoamiseksi
	uhkaa vihollista	X	sitoo vihollisen joukkoja painopistesuunnasta valtaamalla alueen, ryhmittämällä vihollisen hyökkäyksen sivustaan	×	×	X	X
	avaa tien	valtaamalla alue hyökkäyksessä	×	×	×	×	X

**LIITE 7: Käsitteiden luokittelu taistelulajit:
hyökkäys**

		Käsitteiden luokittelu hyökkäys.																								
lähde	vuosi	Yleisimmät käsitteet				Yleiset käsitteet																				
		valtaa, ottaa haltuun	murtautuu, murtaa	vamistaa	suoja, turvaa	tuhoo	jatkaa	etenee	lyö	irtautuu, irtoteaan	vyöryttää	puhdistaa	katkaisee	siirtyy, siirtää	varautuu, varaa	pitää/ottaa yhteyttä	lamanuttaa	laajentaa murtoaukkoa	on valmiina, valmistautuu	torjuu	pitää, pitää hallussaa	tukee	säilyttää/ottaa kosketuksen	istoo vihollisen	luo edellytykset	
Upseerin käsikirja III	1953	PR,P,K	P	P,K	P	K	P,K	x	P	P,x	x	P	P,K	K	K	K	K	P,K	PR,P,K			P,K				
Kenttäohjesääntö II osa (KO II)	1954	PR,x	PR,x	x	x	PR,x	PR,x	x	PR,x	x	x	PR,x	x	x	x	x	x	x	x	x	PR	x	PR			
Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas)	1954	P,K	K	K	K	K	K		K	K	K	K	K,x	K	K	K	K	K	K	K	K	K,x	K		K	
Jalkaväen taisteluhjesääntö II osa (JvO II)	1955	P,x	P,x	P,x	P,x	P,x	P,x	P,x	P,x	x	P	P,x	P	P	P,x	P	x		P	P,x	P	P,x	P	P	P	
Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl)	1958	x	x	x		x			x	x														x	x	

Selitteet:

- PR Prikaati
- P Pataljoona
- K Komppania
- x yleisesti määritetty tehtävä jalkaväkijoukoille

		Käsitteiden luokittelu hyökkäys.																								
lähde	vuosi	Harvat käsitteet												Ei käytetty												
		kaikoo	tunkeutuu	miehittää	estää	aloittaa	veijäytyy	hauhauttaa, verhoaa	tuottaa tappioita	ottaa vastuun, vastaan	uhkaa vihollista	eristää	ryhmittyy, ryhmittää	häiritä	avaa tien	rajoittaa mureat, eteneminen	hyökkää	vahventaa	sulkee	vaihtaa	puolustaa	viivyyttää	hankkii alkavaton	hidastaa	kuluttaa	pysäyttää
Upseerin käsikirja III	1953	x				K									P											
Kenttäohjesääntö II osa (KO II)	1954		x		x	x			PR,x	PR	x		x													
Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas)	1954			K								K				P,K		K								
Jalkaväen taisteluhjesääntö II osa (JvO II)	1955	P	P	K	P,x	x		P						x		P										
Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl)	1958					x		x																		

- Yleisimmät 5/5 3
- Yleiset 3-4/5 21
- Harvat 1-2/5 18
- Ei käytetty 7

**LIITE 7: Käsitteiden luokittelu taistelulajit:
puolustus**

		Käsitteiden luokittelu puolustus.																								
lähde	vuosi	Yleisimmät käsitteet				Yleiset käsitteet													Harvat käsitteet							
		reipittää murrot, eteneminen	lyö	lorjuu	tuhooa	ryhmittyy, ryhmittää	pitää, pitää hallussaa	vaihtaa	irtautuu, irtoitetaan	kuluttaa	säilyttää/ottaa kosketuksen	vahventaa	on valmiina, valmistautuu	tukee	puolustaa	estää	pysäyttää	tuottaa tappioita	häiritä	suojaaa, tuuraa	siirtyy, siirtää	valtaa, ottaa haltuun	miehittää	pitää/ottaa yhteyttä	hahauttaa, verhoaa	
Upseerin käsikirja III	1953	P, K	P, K	PR, P, K	K	P, K	K	P	PR	P	P	K	K		PR, P	P, K										
Kenttäohjesääntö II osa (KO II)	1954	x	x	PR, x	PR, x	x	PR, P, x			x	x			PR, x			x	x	x		x					PR, x
Jalkaväen taisteluoapas V osa (Jvtst-opas)	1954	K	K	K	K	K	K	K	K, x	K	K	K	K	K	K, x				K		K					
Jalkaväen taisteluoahjesääntö II osa (JvO II)	1955	P, x	K, x	P, x	P, x	P		x	x	P, x	x	x	x	x	x	P		x	P	P		x			P	P, x
Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl)	1958	x	x	PR, x	x	x	x	x	x							x	x		x	x						

Selitteet:

- PR Prikaati
- P Pataljoona
- K Komppania
- x yleisesti määritetty tehtävä jalkaväkijoukolla

		Käsitteiden luokittelu puolustus.																									
lähde	vuosi	Harvat käsitteet											Ei käytetty														
		katkoittaa	vetäytyy	eristää	hidastaa	varmistaa	katkaisee	hyökkää	ottaa vastuun, vastaan	luo edellytykset	siisoo vihollisen	uhkaa vihollista	tunkeutuu	vyöryttää	lammauttaa	sulkee	puhdistaa	muutautuu, murtaa	avaa tien	laajentaa muotoa/alkoa	aloittaa	jatkaa	viivyyttää	hankkii alkavoiton	etenee	varautuu, varaa	
Upseerin käsikirja III	1953			P				P																			
Kenttäohjesääntö II osa (KO II)	1954	x	x	x	x				x		x																
Jalkaväen taisteluoapas V osa (Jvtst-opas)	1954	K	P, K					K																			
Jalkaväen taisteluoahjesääntö II osa (JvO II)	1955					x	x			x																	
Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl)	1958				x																						

- Yleisimmät 5/5 4
- Yleiset 3-4/5 14
- Harvat 1-2/5 17
- Ei käytetty 14

**LIITE 7: Käsitteiden luokittelu taistelulajit:
viivytyt**

		Käsitteiden luokittelu viivytyt.																							
lähde	vuosi	Yleisimmät käsitteet			Yleiset käsitteet										Harvat käsitteet										
		hankkii alkavoiton	kuluttaa	vetäytyy	viivyttää	irtautuu, irtoleitaan	harhauttaa, vehooa	säilyttää/ottaa kosketuksen	suojaa, turvaa	hidastaa	tuottaa tappioita	siirtyy, siirtää	pitää/ottaa yhteyttä	torjuu	pysäyttää	lyö	miehitteää	rajoittaa mureti, eteneminen	varmistaa	häiritteää	tuhoaa	puolustaa	varautuu, varaa	ryhmitteyy, ryhmitteää	estää
Upseerin käsikirja III	1953	x	x	x	K	x	x	x	x	x						x									
Kenttäohjesääntö II osa (KO II)	1954	PR,x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x		x					
Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas)	1954	K	K	K	K		K	K	K	K	K	K	K			K	K		K		K		K		
Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JVO II)	1955	P	x	P, x	P	K, x	P	P, x	x	x	P, x	P	P, x	x	x	x	x		x			P, x		x	
Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl)	1958	x	x	x		x		x			x							x							

Selitteet:

- PR Prikaati
- P Pataljoona
- K Komppania
- x yleisesti määritetty tehtävä jalkaväkijoukoille

		Käsitteiden luokittelu viivytyt.																								
lähde	vuosi	Harvat käsitteet										Ei käytetty														
		pitää, pitää hallussaa	luo edellytykset	sulkee	tukee	hyökkää	ottaa vastuun, vastaan	vallaa, ottaa haltuun	murtautuu, murtaa	on valmiina, valmistautuu	katkaisee	etenee	sitoo vihollisen	uhkaa vihollista	eristää	tunkeutuu	vyöryttää	vaihtaa	lammauttaa	karkoittaa	vahventaa	puhdistaa	avaa tien	laajentaa murtoaukkoa	aloittaa	jalkaa
Upseerin käsikirja III	1953																									
Kenttäohjesääntö II osa (KO II)	1954		PR,x					x																		
Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas)	1954				K	K	K	K																		
Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JVO II)	1955	P		x					x																	
Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO yl)	1958																									

- Yleisimmät 5/5 3
- Yleiset 3-4/5 11
- Harvat 1-2/5 19
- Ei käytetty 16

**LIITE 8: Käsitteiden luokittelu organisaatiot:
prikaati**

Käsitteiden luokittelu prikaati.																														
lähde	VUOSI	taistelulajit			Prikaatin yhteydessä käytetyt käsitteet																		Yleisesti jalkaväellä tai muilla organisaatioilla käytetyt käsitteet							
		hyökkäys	puolustus	viivytys	torjuu	tuhooa	valtaa, ottaa haltuun	irtautuu, irroitelee	pysäyttää	lyö	luo edellytykset	on valmiina, valmistautuu	hahauttaa, verhoaa	tukee	jatkaa	hankkii alkavoiton	kaikaisee	ottaa vastuun, vastaan	vaihtaa	siitoo vihollisen	pitää, pitää hallussaa	murtautuu, murtaa	puolustaa	uhkaa vihollista	ryhmittyy, ryhmittää	estää	miehitää	lamauttaa		
		Upseerin käsikirja III	1953	x			K	PR,P,K	P		x			PR,P,K		P,K	P,K		P		P		K		PR,P			P,K	P,K	K
Kenttäohjesääntö II osa (KO II)	1954	x	x	x	PR,x	PR,x				PR,x	x			PR,x	PR,x		PR,x	PR,x		PR	PR	PR,x		PR		x			x	
Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas)	1954	x		x	K	P,K	K			K		K		K,x	K					K	K					K			K	
Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II)	1955	x		x	P,x	P,x	x			P,x	P	P		P,x	P,x	P				P	P	P,x				P,x	K	K	x	
Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO y1)	1958	x		x	PR,x	x				x	x															x				

Selitteet:
 PR Prikaati
 P Pataljoona
 K Komppania
 x yleisesti määritetty tehtävä jalkaväkijoukoille

Käsitteiden luokittelu prikaati.																														
lähde	VUOSI	taistelulajit			Yleisesti jalkaväellä tai muilla organisaatioilla käytetyt käsitteet																									
		hyökkäys	puolustus	viivytys	karkoittaa	tuottaa tappioita	pitää/ottaa yhteyttä	varaautuu, varaa	viivyttää	etenee	varmistaa	kuluttaa	vädytyy	alottaa	siilittää/ottaa koskeruksen	hidastaa	laajentaa murtoaukkoa	siirtyy, siirtää	eristää	tunkeutuu	vyöryttää	häiritä	avaa tien	rajoittaa murett, eteneminen	suoja, turvaa	vahventaa	sulkee	puhdistaa	hyökkää	
		Upseerin käsikirja III	1953	x		x		K	K		P,K	P,K			K			P,K	P,K			P,x		P		P				
Kenttäohjesääntö II osa (KO II)	1954	x	x	x					x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		P,K		x	K				
Jalkaväen taisteluopas V osa (Jvtst-opas)	1954	x		x	K	K			K	K		K,x	P,K		K	K	K,x			K					K	K	K	K	P,K	
Jalkaväen taisteluohjesääntö II osa (JvO II)	1955	x		x	P	P	P,x			P,x	P,x			x	P					P	P				x	P,x	P		P,x	
Kenttäohjesääntö Yleinen Osa (KO y1)	1958	x		x		P	P,x							P,x											x	x				

